

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

RISK MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS
IN PHRAE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ADISAK CHAREANCHIT

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

ของ อติศักดิ์ เจริญจิต

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพวง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ดร. วรณกร พรประเสริฐ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	อดิศักดิ์ เจริญจิต, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลันติ บุรณะชาติ
คำสำคัญ:	การบริหารความเสี่ยง, โรงเรียนขยายโอกาส

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 198 คน แบ่งเป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 16 คน และครู 182 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One-way ANOVA สรุปผลการวิจัยผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

Title: RISK MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS
IN PHRAE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

Author: Adisak Chareanchit, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of
Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Dr. santi Buranachart

Keywords: Risk Management, Expansion Schools

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level of risk management of the Schools for Educational Opportunity Extension under Phrae Primary Educational Service Area Office 2, and 2) to compare the risk management methods of those schools classified by work experiences and the size of the school. This research was a survey research. The samples in this research included 16 school directors and 182 teachers from the educational opportunity extension schools, 198 people in total. The samples were selected by Multi-stage Sampling. A questionnaire was used to collect data. The questionnaire was divided into two parts—the general information, and the scopes of risk management according to its four types. The questionnaire was a 5-level estimation scale. Data were analyzed and calculated using percentage, frequency, mean, standard deviation, t-test and F-test. It was found that the overall level of risk management methods employed by the school directors and teachers was at a high level. Moreover, the comparison of risk management methods categorized by work experiences was not different. This also applied to those categorized by the size of the school. Overall, it was found that School risk management expands educational opportunities. There was not different.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตา กรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้โอกาส ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่ง ทำให้ผู้วิจัยได้รับ แนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จนกระทั่งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วง ไปได้ด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัย การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ บ่มเพาะ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และนำหลักการมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอดขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ที่ได้ให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูล จนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา คุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และคอยเป็นกำลังใจจนประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง

อดิศักดิ์ เจริญจิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารความเสี่ยง	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
กรอบแนวคิดการวิจัย	35
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41

การวิเคราะห์ข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการวิจัย	43
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
ตอนที่ 2 ผลศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2	47
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	55
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	57
สรุปผลการวิจัย	58
อภิปรายผลการวิจัย	59
ข้อเสนอแนะ.....	61
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	68
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเก็บข้อมูล	69
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามผล การวิเคราะห์ ข้อมูลในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	76
ประวัติผู้วิจัย	90

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงประชากรที่ใช้ในการศึกษา	37
ตาราง 2 แสดงวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random Sampling)	38
ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	38
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ในภาพรวม ในทุกด้าน.....	47
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	48
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 2 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	50
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 3 ความเสี่ยงด้านการเงิน	51
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 4 ความ เสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ	53
ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ใน การทำงาน	55
ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของ สถานศึกษา.....	56

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง.....	20
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	35
ภาพ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	44
ภาพ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุผู้ตอบแบบสอบถาม	44
ภาพ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	45
ภาพ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง	45
ภาพ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	46

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษามุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทันท่วงที การเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และดำรงชีวิตได้อย่าง มีความสุข กล่าวคือให้มีความรู้คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น อย่างยิ่งโดย จะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มี ทัศนคติดีวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมคุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนาคุณภาพตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพ ภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาอันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีความเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขจะได้ช่วยกันสร้างสรรค์ สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ในสังคมโลกต่อไป ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ ทำหน้าที่จัดการทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ สถานศึกษา หากไม่มีระบบการบริหาร สถานศึกษาก็จะไม่สามารถดำเนินการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้ และการบริหารสถานศึกษายังเป็นเครื่องมือที่ชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษาอีกด้วย การลงทุนเพื่อการศึกษา ยังไม่ได้ผลคุ้มค่า เพราะคุณภาพการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขาดประสิทธิภาพ ซึ่งอาจมาจากหลายสาเหตุ จึงมีส่วนทำให้เกิดความเสี่ยงในการบริหาร การศึกษา (วิวัฒน์ ตูจ้านง, 2560)

โรงเรียนหลายโรงเรียนในสำนักงานในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ มีปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายประการ คือ 1) งบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เนื่องจากโรงเรียนจะได้รับงบประมาณตามจำนวนหัวของนักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้รับโรงเรียนจะได้รับงบประมาณตามจำนวนหัวของก็น้อยตามไปด้วย ทำให้มีปัญหาขาดแคลนครูภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นโดยเฉพาะการขาดแคลนหนังสือเรียนและสมุดแบบฝึกหัด 2) จำนวนครูไม่ครบชั้นและไม่ครบสาระวิชาตามหลักสูตร ปัจจุบันครูระดับประถมศึกษาทั้งระบบก็อยู่ในสถานะขาดแคลนอยู่แล้ว ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กจึงได้รับอัตราครูตามสัดส่วนของนักเรียนเท่านั้น โดยมีได้ค้ำจนถึงจำนวนชั้นและจำนวนสาระวิชาที่มีในหลักสูตรแต่อย่างใด ปัจจัยนี้มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีครู ไม่ครบชั้นทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และการมีครูไม่ครบสาระวิชาทำให้ครูต้องสอนในวิชาที่ตนเอง ไม่มีความเชี่ยวชาญ 3) ขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณและขาดแคลนครูที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว และโรงเรียนบางส่วนอยู่ในถิ่นทุรกันดารที่ไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง 4) ผู้ปกครองเด็กขาดความเอาใจใส่ลูกหลานของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กบางส่วนถูกพ่อแม่ทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าหรือตายายเพื่อไปทำงานในเมือง เด็กเหล่านี้จึงขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งจากครอบครัวและจากครู ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไปโดยปริยาย และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความรู้ของชาติ หรือเป็นได้เพียงแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2, 2561)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยงให้ระดับความเสี่ยง และขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบโดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษาและเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปีของต้นสังกัด และเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามีประสิทธิภาพครอบคลุมปัจจัยความเสี่ยงทางการศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ ตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน และความเสี่ยง

ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ตามทัศนะของผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีการบริหารความเสี่ยงที่แตกต่างกัน
2. การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ตามทัศนะของผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนที่สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีการบริหารความเสี่ยงที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ตามขอบข่ายการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) พศ. 2552 แผนบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) (กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2554, หน้า 1-3) ทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: SR)
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk: OR)
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: FR)
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบ (Compliance Risk: CR)

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 339 คน แบ่งเป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 304 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างอิงใน จักรกฤษณ์ สาราณใจ, 2558, สื่อออนไลน์) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 198 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 16 คน และครู จำนวน 182 คน มีวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1. ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อให้ได้โรงเรียนแล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละสถานศึกษาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. เมื่อได้โรงเรียนที่ต้องการแล้วจึงใช้วิธีการสุ่มแล้วจึงเพิ่มการสุ่มแบบเชิงช่วงชั้น (Stratified random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนครูและผู้บริหารในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ขอบเขตด้านตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกได้ดังนี้

1. ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1.1 1-10 ปี

- 1.2 11-20 ปี

- 1.3 21 ปีขึ้นไป

2. ขนาดของสถานศึกษา แบ่งได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1.1 ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1-120 คน)

- 1.2 ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 120-600 คน)

ตัวแปรตาม คือ การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฏระเบียบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละ โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ ซึ่งความเสี่ยงที่ต้องบริหารจัดการ มีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: SR) หมายถึง ความเสี่ยงเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา และความเสี่ยงในการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการระบุความต้องการบริการ และผลผลิต เพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าประสงค์ที่ชัดเจนของสถานศึกษาในการจัดทำปฏิทินงานเพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานตามกลยุทธ์ จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Financial Risk: FR) หมายถึง ความเสี่ยงด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ และสถานศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมการอบรม และความเสี่ยงในการอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเสี่ยงในการแนะแนวและจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง มีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน และความเสี่ยงในการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของบุคลากร และครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Operational Risk: OR) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวเป็นไปตามแผนการดำเนินงานความเสี่ยงด้านจัดทำบัญชีการเงินให้เป็นปัจจุบันและรายงานการเงินทุกเดือน และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ และ ในการเบิกจ่ายต้องมีหลักฐานการการเบิกจ่าย การใช้จ่ายเงิน ยืม การจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์ มีการทำทะเบียน จดทะเบียน อย่างถูกต้อง

และความเสี่ยงในการบริหารงานด้านพัสดุและสินทรัพย์ เช่น การลงทะเบียน การซ่อมแซม การจำหน่าย ในการอนุมัติและเบิกจ่ายเงินต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงิน งบประมาณ รวมทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอในการบริหารงบประมาณเพื่อป้องกันความเสี่ยง

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: CR) หมายถึง ความเสี่ยงประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจวิธีการ และกฎ ระเบียบในการตรวจสอบภายใน และมีการจัดทำหลักฐาน เอกสาร ต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมและการอบรม เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ในด้านการรักษาวินัยเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน และประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย

ผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ซึ่งเป็น โรงเรียนของรัฐบาล

ครู หมายถึง ครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐบาล

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ระดับความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 2

2. พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารงานสถานศึกษาเพิ่ม โอกาสความสำเร็จของงาน ลดความสูญเสีย ใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรได้อย่าง คุ่มค่าและถูกต้อง และส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความเข้มแข็ง เป็นประโยชน์ ทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารความเสี่ยง

1.1 การนำระบบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในการบริหารการศึกษา

1.2 ความเสี่ยงและประเภทของความเสี่ยง

1.3 การบริหารความเสี่ยง และกระบวนการบริหารความเสี่ยง

1.4 ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

1.5 ทฤษฎีการบริหารความเสี่ยง

1.6 การประเมินความเสี่ยง

1.7 การบริหารความเสี่ยงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ตามแนวทางของ COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารความเสี่ยง

การนำระบบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในการบริหารการศึกษา

ปัจจุบันในสถานศึกษามีการนำระบบการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อลดโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยง ให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษาสามารถรับมือได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบโดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของผู้วิจัยหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ประกอบ กุลเกลี้ยง (2550) ได้ให้แนวคิดที่ รูปแบบการบริหารความเสี่ยง เพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้ลุกลามไปสู่สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ มีความสลับซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบเช่นเดียวกับการคอร์รัปชันในสังคมอื่น ๆ พฤติกรรมคอร์รัปชันที่นิยามในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การทำหรือการใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์ต่อตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบหรือ โดยทุจริต การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการกำหนดการวางแผนผลิตสิทธิเด็ก การประพฤติชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติชอบ ในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกการรับหรือการยอมรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ไม่โปร่งใส การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างไม่ โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การนำเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ และการตัดสินผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน และจากผลการวิจัยพบว่า การคอร์รัปชันยังปรากฏในสังคมไทย ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีความซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดโครงสร้างสถานศึกษาไม่สอดคล้องต่อภารกิจที่เปลี่ยนไปสู่การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษา พบว่า มีองค์กรต่าง ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ดัชนีวัดรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการจัดการความเสี่ยง หลักการกระจายอำนาจแบบการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนสมรรถนะบุคลากร และหลักการควบคุมองค์กรแต่ละหลักการประกอบด้วยแนวทางการปฏิบัติและใช้การตรวจสอบความตรงของรูปแบบ โดยการจัดสัมมนาชี้แจงกลศาสตร์รูปแบบนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายในหน่วยงาน

จร สุนทรายุทธ (2550, หน้า 209) ได้ให้แนวคิดที่ การบริหารจัดการความเสี่ยงที่เป็นของทุกคนในองค์กร ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องสร้างความเข้าใจให้ทุกคนตระหนักถึงภัยวิกฤตความเสี่ยงทุกคน ต้องทำเป็นประจำและทำอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน หลักการบริหารความเสี่ยง จะต้อง มี 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 3) การควบคุมความเสี่ยงในการดำเนินงานปฏิบัติการจัดการความเสี่ยง จะได้มาจากฝ่ายและองค์กรมาช่วยกันประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ แล้วจัดลำดับว่า อะไรเป็นความเสี่ยงระดับมากน้อยเพียงใด รุนแรงแค่ไหนเพื่อนำความเสี่ยงนั้น ๆ มาบริหารจัดการก่อนหลัง การพิจารณาตัวควบคุมความเสี่ยงทำให้เห็นสภาพการบริหารความเสี่ยงในองค์กรว่า มีการกำหนด

อย่างไร การทำแผนปฏิบัติการบริหารความเสี่ยง โดยเรียงจากลำดับว่าอะไรมาก่อน อะไรมาหลัง เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการบริหารความเสี่ยงที่มีรายละเอียดในเชิงปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้ได้จริงในหน่วยงาน

ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551, หน้า 92) ได้ให้แนวคิดว่า การบริหารความเสี่ยงไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับทางด้านการศึกษา แต่เป็นกิจกรรมซึ่งมีการดำเนินงานอยู่แล้วในหลายเรื่อง เช่น ความปลอดภัยของครูและนักเรียน การควบคุมภาวะโภชนาการในโรงเรียน การป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุ การรักษาความปลอดภัย ระบบประกันคุณภาพ การป้องกันอัคคีภัย การรายงานอุบัติเหตุกรณีการใช้เครื่องมือที่ปลอดภัย การเขียนป้ายบอกเขตอันตราย สิ่งเหล่านี้ เรียกว่า โปรแกรมเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งที่ขาดหายไปในการศึกษาส่วนใหญ่ คือ การประสานกิจกรรมบริการความเสี่ยงเพื่อให้มีผู้ที่รู้ว่าจะก่อให้เกิดความเสี่ยงอะไรขึ้น สถานศึกษากำลังเผชิญกับความเสี่ยงอะไร กิจกรรมการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาได้ผล เพียงใด ผลของการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกัน คือ ระบบบริหารความเสี่ยง

กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553, หน้า 80) พบว่า สถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน การจัดโปรแกรมการศึกษาด้านการเงิน ด้านความมั่นใจทางการศึกษา ควรมีการใช้มาตรการในการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุม การบริหารความเสี่ยงโดยการป้องกัน การบริหารความเสี่ยงโดยการถ่ายโอนความเสี่ยง และต้องเข้าใจและเชื่อมต่อกับความเสี่ยง และยอมรับเทคนิคทดสอบความเสี่ยง มีการรวมความเสี่ยงเข้าไว้ด้วยกันเพื่อประกอบการวางแผน

การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยง ให้ระดับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ ทั้งนี้หากสถานศึกษาไม่ดำเนินการบริหารความเสี่ยงให้ครอบคลุมงานในสถานศึกษา ก็จะทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุพันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาได้ และจากปัญหาล่วงข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยงให้ระดับความเสี่ยง และขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษา และเป้าหมายตามแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของต้นสังกัดและเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสิทธิภาพครอบคลุมปัจจัยความเสี่ยงทางการศึกษาในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดทฤษฎีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ มาประยุกต์เป็น

กรอบแนวคิดในการวิจัยที่จะศึกษาถึงปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษา และการพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2554, หน้า 1-3) กล่าวถึง The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO) ว่าเป็นหน่วยงานที่ได้เผยแพร่วิธีการและกรอบแนวคิดของการควบคุมภายในขององค์กร (Internal Control Framework) อย่างเป็นระบบเมื่อช่วงต้นทศวรรษของปี ค.ศ. 1990 จนกระทั่งเป็นที่รู้จักและมีความนิยมอย่างแพร่หลายหลังจากที่วิธีการและดำเนินการควบคุมภายใน (Internal Control) ในการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เป็นเรื่อง que ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าการจัดการความเสี่ยงเป็นเรื่องที่จำเป็น และเราต้องมีวิธีการจัดการกับความเสี่ยงที่ดี แต่การจัดการความเสี่ยงนั้นก็ประสบกับปัญหาเดียวกับการเริ่มทำการควบคุมภายในในช่วงแรก ๆ เพราะการจัดการความเสี่ยงนั้นยังไม่สามารถที่จะกำหนดค่านิยมได้อย่างชัดเจน องค์กรของการประกันภัยก็มีการกำหนดค่านิยมของการจัดการความเสี่ยงไว้แบบหนึ่ง แต่องค์กรที่ให้บริการสินเชื่อก็กำหนดค่านิยมและวิธีการของการจัดการความเสี่ยงไว้อีกแบบหนึ่งอย่างแตกต่างกัน จนทำให้หน่วยงานหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่แสวงหาผลกำไร หรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรต่างก็พยายามที่จะกำหนดค่านิยม และความหมายของการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนพยายามคิดถึงโครงสร้างของการจัดการกับความเสี่ยงต่าง ๆ เหล่านี้ หลังจากการพยายามหาข้อสรุปถึงค่านิยมความหมาย วิธีการในการจัดการความเสี่ยง และการจัดทำโครงสร้างในการบริหารความเสี่ยงมานาน COSO (Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) จึงพยายามที่จะกำหนดค่านิยมและรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการกับความเสี่ยง โดยได้กำหนดออกมาเป็น COSO ERM (COSO Enterprise Risk Management) ซึ่ง COSO ได้กำหนดโครงสร้างและความหมายในการจัดการกับความเสี่ยง และนำเสนอต่อสาธารณะในปลายปี ค.ศ. 2004 โดยให้บริษัทในทุกขนาดไม่ว่าจะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ หรือบริษัท SMEs สามารถนำเอาแนวทางในการบริหารจัดการกับความเสี่ยงไปใช้ได้ COSO Internal Control Framework เป็นกระบวนการที่ออกแบบให้กรรมการบริหาร ผู้อำนวยการสถานศึกษา บุคลากรต่าง ๆ ของหน่วยงานต้องมีความรับผิดชอบ และพยายามที่จะให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1 ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการรายงานทางการเงินที่น่าเชื่อถือ และ 3) การปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ COSO Internal Control Framework จะมีลักษณะที่เชื่อมโยงต่อ COSO Enterprise Risk

management ดังนั้น การเข้าใจใน COSO Internal Control Framework จึงเป็นการช่วยให้เข้าใจใน COSO ERM มากขึ้น

ความเสี่ยงและประเภทของความเสี่ยง

ธร สุนทรายุทธ (2550, หน้า 152) กล่าวถึงความเสี่ยงว่า หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสี่ยงหรือความล้มเหลว หรือลด โอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั้งในระดับประเทศ ระดับองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ

กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553, หน้า 24) กล่าวถึงความเสี่ยง คือ เหตุหรือปัจจัยใด ๆ ก็ตาม ที่อาจเกิดขึ้นกลายเป็นปัญหาอุปสรรค ซึ่งสร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อก่อให้เกิดผลเสียหายต่อองค์กร หน่วยงาน บุคคล ทำให้องค์กร ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2554, หน้า 63) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยง คือ โอกาสที่ไม่แน่นอนของเหตุการณ์ ซึ่งไม่สามารถจะคาดเดาได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด แต่ความเสี่ยงนั้น ๆ จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นไม่มากก็น้อยในบริษัท

จากความหมายของความเสี่ยงที่บรรดานักวิชาการทั้งหลายได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบต่อหรือทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ทั้งในด้านยุทธศาสตร์ การปฏิบัติงาน การเงิน และการบริหาร

ประเภทของความเสี่ยง

ความเสี่ยงในการองค์กรมีหลายด้าน ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีความเสี่ยงแตกต่างกัน ออกไปตามลักษณะการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

เฟื่องฟ้า เทียนประภาสทธิ (2555, หน้า 13) ได้แบ่งประเภทของความเสี่ยงไว้ 6 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ความเสี่ยงด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารสัญญา ความเสี่ยงด้านการบำรุงรักษาและการบริหารระบบ ความเสี่ยงด้านการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงานบุคคล และความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน

ธร สุนทรายุทธ (2550, หน้า 167-171) ได้แบ่งความเสี่ยงออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความเสี่ยงโดยทั่วไป (General categories of risk) เป็นการมองความเสี่ยงโดยภาพรวมขององค์กรนั้น ๆ อาจมองลึกลงไปต่อว่ามีความเสี่ยงต่อด้านใดบ้าง ดังนี้

1.1 ความเสี่ยงที่เกิดจากขนาดขององค์กร ขนาดขององค์กรจะเป็นตัวชี้วัดของโอกาสจะเกิดความเสี่ยง กล่าวคือ องค์กรที่มีการแบ่งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก เช่น โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ นักเรียนจำนวนมาก ระบบการบริหารการจัดการย่อมยุ่งยากมากยิ่งขึ้น ด้วย กล่าวคืองบประมาณ บุคลากร และการจัดการย่อมเปลี่ยนไปตามขนาด แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการ จากการสำรวจงานวิจัยที่ศึกษาถึงขนาดตัวแปรขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ว่ามีผลต่อปัญหาการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างไร นั้น ส่วนมากไม่พบว่าปัญหากับการจัดการมากนัก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าขนาดขององค์กรจะสัมพันธ์กับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพราะผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีฝีมือมักจะอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่

1.2 ความเสี่ยงที่เกิดจากความสลับซับซ้อน ความสลับซับซ้อนละเอียดอ่อนยุ่งยาก ย่อมมีโอกาสเกิดความเสี่ยงได้มากกว่าวิธีแก้ความเสี่ยงแบบกำปั้นทุบดิน ก็คืออย่าให้องค์กรมีความสลับซับซ้อนมากนัก นักบริหารจัดการทราบกันดีว่า การทำสายการบังคับบัญชาที่ไม่สลับซับซ้อน ไม่เป็นรูปแบบหรือพิธีการต้องกล้าเผชิญกับความเป็นจริงต้องรู้จักได้เร็ว นักวิชาการด้านนี้มักจะต่อต้านระบบราชการที่มีองค์กรแบบทางการมากจนเกินไป จนลืมนึกถึงความสำเร็จของงาน อาจกล่าวได้ว่า องค์กรระบบราชการเป็นองค์กรที่ใหญ่สลับซับซ้อน ดูเหมือนไม่มีอะไรจะเสี่ยงมากนัก เพราะมีกฎระเบียบเป็นตัวกำหนด แต่ที่พบว่าองค์กรราชการที่มีขนาดใหญ่ก็มีความเสี่ยงสูงมาก

1.3 ระบบการควบคุมองค์กรขนาดใหญ่กว้างขวาง จะต้องมึระบบการควบคุมที่ดี การสร้างระบบการควบคุมสำหรับองค์กรที่มีความสลับซับซ้อนยุ่งยาก ถ้าควบคุมไม่ดีพอ ย่อมเกิดความเสี่ยงได้ การคำนึงถึงรายละเอียดและผลที่ได้รับ โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงก็จะมีมากขึ้น

1.4 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ องค์กรที่มีระบบสารสนเทศที่สลับซับซ้อนและครอบคลุมข้อมูลขององค์กรอย่างกว้างขวาง ก็จะต้องเพิ่มความเสี่ยงโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยตรงมากขึ้นเท่านั้น

2. ความเสี่ยงที่เกิดจากคุณภาพของระบบควบคุมภายในองค์กรที่มีการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของภาครัฐ กล่าวคือจะต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายใน มีคณะกรรมการผู้ตรวจสอบ (Audit Committee) และอื่น ๆ ดูเหมือนว่ายิ่งมีระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในเรื่องคุณภาพของการควบคุมภายในก็จะมีมากขึ้น เพราะการออกแบบระบบควบคุมภายในและผลการปฏิบัติตามระบบควบคุมภายในที่กำหนดไว้ มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ต่อผลลัพธ์ที่ออกมาในรูปการควบคุมภายในที่มีคุณภาพที่เชื่อถือได้ ผลการละเมิดไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ย่อมเป็นความเสี่ยงที่ทำความเสี่ยงต่อองค์กรได้

2.1 ความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราการเจริญเติบโตขององค์กร อัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วบางองค์กรเป็นแบบก้าวกระโดด ย่อมนำมาซึ่งการบริหารจัดการอาจจะต้องเร่งรีบทำงานแข่งขันกับเวลา ระบบที่มีอยู่อาจจะต้องปรับปรุงให้ทันต้องรีบทำ รีบตัดสินใจ บางครั้งก็นำมาซึ่งความผิดพลาดได้

2.2 ความเสี่ยงที่เกิดจากความสามารถของฝ่ายบริหาร ความสำเร็จของการดำเนินงานขององค์กรจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น อาจจะขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นสำคัญในทางการศึกษาอาจจะระบุว่าเพราะมีมือผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนจึงเจริญก้าวหน้า เพราะการวัดความสามารถของผู้อำนวยการสถานศึกษาบางครั้งก็วัดค่อนข้างยาก เพราะมีองค์ประกอบความสำเร็จมาจากแหล่งต่าง ๆ มากมาย และเป้าหมายของการศึกษาเป็นเป้าหมายที่กว้างและคลุมเครือ

2.3 ความเสี่ยงที่เกิดจากการทุจริตทางการบริหาร การทุจริตทางการบริหารจัดการเป็นความเสี่ยงที่อันตรายอย่างยิ่งเพราะเกิดจากการกระทำของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ทุจริตไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่ และความรับผิดชอบของตน หากอยู่ในขั้นรุนแรงแล้วนับว่าเป็นความเสี่ยงอยู่ในขีดอันตรายพร้อมที่จะทำให้องค์กรถึงขั้นล้มละลายไปได้

2.4 ความเสี่ยงที่เกิดจากสภาพแวดล้อม การควบคุมเปลี่ยนแปลง หากสภาพแวดล้อมการควบคุมภายในเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กร ได้ที่สำคัญ ได้แก่

2.4.1 ระบบเปลี่ยน การเปลี่ยนระบบต่าง ๆ อันเนื่องจากนโยบายเปลี่ยนหรือการเปลี่ยนระบบเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง หรือในพื้นที่ ที่มีความสำคัญขององค์กรย่อมนำมาซึ่งความเสี่ยงอย่างรุนแรงได้ เพราะการเปลี่ยนระบบถ้ากระทำโดยขาดความรอบคอบ เช่น การเปลี่ยนระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยจากการสอบเข้ามาเป็นการดูจากคะแนนพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) และคะแนนเฉพาะ (Advanced National Education Test: A-NET) อย่างรีบเร่งโดยไม่ทดสอบให้แน่ใจก่อน ย่อมเกิดปัญหาโกลาหลและ โอกาสผิดพลาดได้มาก

2.4.2 การเปลี่ยนตัวพนักงานที่สำคัญ ในบางครั้งการเปลี่ยนตัวพนักงานที่รู้เรื่องดีอยู่แล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบดูแล กะทันหันหรือผิดจังหวะย่อมอาจนำมาซึ่งความเสี่ยงในการทำให้ประสิทธิภาพของงานด้อยลงได้

2.5 ความเสี่ยงที่เกิดจากบุคลากรขาดคุณภาพ ความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับบุคคล หากบุคลากรในหน่วยงานมีคุณภาพงานต่าง ๆ ก็สัมฤทธิ์ผล ในทางตรงข้าม หากบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถ ขาดความรับผิดชอบ ขาดจรรยาบรรณแล้วนับว่าเป็นความเสี่ยงอย่างร้ายแรงขององค์กรที่จะก่อให้เกิดอาการของความขัดแย้งระหว่างผู้อำนวยการสถานศึกษากับบุคลากร ท้ายสุดก็จะนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ขาดการควบคุม เกิดการแตกความสามัคคี แบ่งพรรคแบ่งพวก ดังนั้น ควรให้ความสนใจในกระบวนการสรรหาให้มาก ให้ได้คนดี คนเก่ง เข้ามาทำงาน

2.6 ความเสี่ยงที่เกิดจากผลการดำเนินงานไม่ดี ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ละเลย ไม่ให้ความสำคัญต่อการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ไม่น่าพอใจ หรือปล่อยให้การดำเนินงานของบุคลากรประสิทธิภาพ ไม่มีการดำเนินการ ซึ่งยังจะนำซึ่งความสูญเปล่าของค่าใช้จ่ายของ

2.7 ความเสี่ยงที่เกิดจากภาครัฐ องค์กรอาจถูกอิทธิพลจากภายนอกที่เกิดจากการดำเนินงานของรัฐบาล ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงหรือทางอ้อมต่อภารกิจขององค์กรนั้น ๆ เช่น

2.7.1 ความไม่แน่นอนนโยบายภาครัฐ รัฐบาลปรับเปลี่ยนไปมาทำให้กระทบต่อการบริหารจัดการของหน่วยงานได้

2.7.2 การออกกฎระเบียบควบคุมอาจส่งผลกระทบต่อองค์กรนั้น ๆ ได้ เช่น หน่วยงานให้มีแผนการพัฒนาไว้แล้วบังเอิญรัฐมาออกกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งขัดกับการพัฒนาได้

2.8 ความเสี่ยงโดยเฉพาะพื้นที่ (Specific risk areas) การจำแนกประเภทความเสี่ยงอีกทางหนึ่ง คือ การพิจารณาลักษณะความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ (area) ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทขององค์กร ลักษณะ โครงสร้างการจัดองค์กรเป็นอย่างไร แล้วมุ่งแบ่งความเสี่ยงตามประเภทและพื้นที่หรือขอบข่ายขององค์กรนั้น ๆ ลักษณะความเสี่ยงที่สำคัญในพื้นที่มีดังนี้

2.8.1 ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human resource management) ในบรรดาทรัพยากรทั้งหลายต้องถือว่าทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญสูงสุด และถือว่าเสี่ยงมากที่สุดในระดับประถมและมัธยมศึกษา นั้นมักจะพบปริมาณและคุณภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนระดับอุดมศึกษาจะเป็นเรื่องของคุณภาพของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย การพัฒนาและการฝึกอบรม การให้รางวัลและการลงโทษ

2.8.2 ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial management) การดำเนินกิจกรรมทั้งหลายต้องอาศัยปัจจัยเงินเป็นหลัก ความเสี่ยงของพื้นที่การเงินการบัญชีอาจเกิดขึ้นได้หลากหลายโดยเฉพาะความเสี่ยงในระดับการศึกษา เช่น ความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยของ

เงินสด และทรัพย์สินการทุจริตรายงานการเงิน การขาดงบประมาณ การใช้จ่ายเงินกับผลที่ได้รับ

2.9 ความเสี่ยงด้านสินทรัพย์ (Asset management)

2.9.1 การจัดซื้อจัดหา มักจะมีปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน หรือการยกยอก ข้อโกง ความเสี่ยงในพื้นที่อันสำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงเรื่องคุณภาพ ความเสี่ยงเรื่องคุณลักษณะ ความเสี่ยงเรื่องกำหนดราคา ความเสี่ยงเรื่องผู้ขาย ความเสี่ยงจากระบบ ความเสี่ยงจากการทุจริต

2.9.2 การบริหารงานพัสดุและครุภัณฑ์ การบริหารพัสดุเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากการจัดซื้อจัดหา โอกาสเสี่ยงตามพื้นที่ ได้แก่ การรับสินบนหรือคอร์รัปชัน ผู้ขายมีปัญหาพัสดุล้าสมัย ระบบการควบคุมพัสดุมีจุดอ่อน ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานพัสดุ ครุภัณฑ์ยังแบ่งด้วยความ หรุหร่า ความฟุ่มเฟือย ความสูญเปล่า การสูญเสียโอกาสอีกด้วยการบริหารนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการ การบริหารและการจัดการนับว่ามีส่วนสำคัญหนึ่งที่จะนำองค์กร ไปสู่ความสำเร็จ นวัตกรรมคือสิ่งใหม่มา ที่นำเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา การรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ รวมถึงการบริหารโรงเรียนเป็นฐานและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ นับว่ามีความสำคัญ ความเสี่ยงที่สำคัญในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ คือ ความถูกต้องเหมาะสมกับการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ ความถูกต้องของข้อมูล การเปลี่ยนจากระบบเดิมเข้าสู่ระบบใหม่ การเข้าถึงผู้ใช้ที่ไม่ได้รับมอบหมาย ความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ ไวรัสมัลแวร์คอมพิวเตอร์การทุจริต การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

จากการศึกษาสรุปได้ว่าความเสี่ยงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย ฯลฯ
2. ความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับภายในองค์กร

ประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ ระบบการทำงาน ฯลฯ

การบริหารความเสี่ยงและกระบวนการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง คือ การป้องกันเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร และก่อให้เกิดความล้มเหลวของงาน ดังนั้น จึงต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อรองรับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551, หน้า 25) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การจัดการกระบวนการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีการวางแผนวิเคราะห์ กำกับ

พัฒนาทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง ตรวจสอบติดตาม และควบคุมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, หน้า 111) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง คือ กระบวนการที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยจนควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามแผน เพื่อให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ

กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ร่วมกับบุคลากรในองค์กร ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อป้องกันหรือลดผลเสียของความไม่แน่นอนที่จะทำให้เกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ณัชธิดา บัณฑิตตานนท์ (2553, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง หมายถึง วิธีการบริหารจัดการที่เป็นไปเพื่อการป้องกัน คาดการณ์ ลดโอกาสและลดมูลเหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการดำเนินการขององค์กร ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2560) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ ความเสี่ยงลดลง หรือผลกระทบของความเสียหายจากเหตุการณ์ลดลงอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงอาจแบ่งโดยสรุปได้เป็น 4 แนวทางหลัก คือ

1. Take (การยอมรับความเสี่ยง: Risk Acceptance) หมายถึง ขอมรับความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และภายใต้ระดับความเสี่ยงที่องค์กรสามารถยอมรับได้ ซึ่งไม่ต้องดำเนินการใด ๆ

2. Treat (การลดความเสี่ยง: Risk Reduction) หมายถึง การดำเนินงานปรับปรุงการทำงาน จัดกิจกรรมเพื่อลดโอกาสเกิดหรือผลกระทบของความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3. Terminate (การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง: Risk Avoidance) หมายถึง การยกเลิกหรือหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง ทั้งนี้หากใช้กลยุทธ์นี้อาจต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ว่าสามารถบรรลุได้หรือไม่ เพื่อทำการปรับเปลี่ยนต่อไป

4. Transfer (การถ่ายโอนความเสี่ยง: Risk Transfer) หมายถึง การจัดการความเสี่ยงหรือกระบวนการหรือยกหรือแบ่งความเสี่ยงบางส่วนที่สามารถถ่ายโอน ไปยังผู้อื่นหรือองค์กรอื่นได้

สรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละ โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้น นอนาคตกอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร เป็นสำคัญ ซึ่งความเสี่ยงที่ต้องบริหารจัดการมีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: SR) หมายถึง ความเสี่ยงเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาพร้อมทั้งมีการจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ความเสี่ยงในการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการระบุนความต้องการ บริการ และผลผลิต เพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าประสงค์ที่ชัดเจนของสถานศึกษาในการจัดทำปฏิทินงาน เพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานตามกลยุทธ์ จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่าย ปฏิบัติตามปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลกลยุทธ์ของสถานศึกษา และรายงานผลการติดตามการประเมินผลกลยุทธ์ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร ครู วิทยากร และผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร และครู ต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Financial Risk: FR) หมายถึง ความเสี่ยงด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ ความเสี่ยงด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ และสถานศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมการอบรมเพื่อให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน พัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้อสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียน ความเสี่ยงในการอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเสี่ยงในการแนะแนวและจัดระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างทั่วถึง มีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ ความต้องการของชุมชน ความเสี่ยงในการนิเทศ กำกับติดตามผล การดำเนินงานของบุคลากร และครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Operational Risk: OR) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวเป็นไปตามแผนการดำเนินงานความเสี่ยงด้านจัดทำบัญชีการเงินให้เป็นปัจจุบัน และรายงานการเงินทุกเดือนและ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ และในการเบิกจ่ายต้องมีหลักฐานการการเบิกจ่าย การใช้จ่ายเงินยืม การจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์ มีการทำทะเบียน จดทะเบียน อย่างถูกต้อง ความเสี่ยงในการ บริหารงานด้านพัสดุและสินทรัพย์ เช่น การลงทะเบียน การซ่อมแซม การจำหน่าย ในการ อนุมัติและเบิกจ่ายเงินต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สถานศึกษา มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงินตลอดเวลา และลดเวลา ในการทำงาน การจัดทำรายละเอียดทางการเงิน แผนงาน โครงการ สอดคล้องกับกิจกรรม หลักของสถานศึกษา เสนอแผนงบประมาณขอความช่วยเหลือเห็นชอบต่อคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นคำขอตั้งงบประมาณต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษามีการจัดทำแผนงบประมาณ ในแต่ละแผนงานโครงการต่าง ๆ อย่างครอบคลุม โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงิน งบประมาณ รวมทั้ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอในการบริหารงบประมาณ เพื่อป้องกันความเสี่ยง

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: CR) หมายถึง ความเสี่ยงประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจวิธีการและกฎระเบียบในการตรวจสอบภายใน และมีการจัดทำหลักฐานเอกสาร ต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมและการอบรม เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและ ระเบียบปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาวินัยเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและการ ปฏิบัติตน และประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ส่งเสริม ให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องใน ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง และรับรู้การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ/มาตรการ /การดูแล และติดตาม กรณีมีบุคลากรของสถานศึกษาละเมิด หรือกระทำผิดระเบียบวินัย ส่งเสริมครู

และบุคลากร ขอรับและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และมีแนวทางในการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการผิดวินัยกฎระเบียบ/มาตรการ/ข้อกำหนด รวมทั้งนิเทศติดตามการดำเนินงานทางวินัยอย่างเป็นระบบภายในสถานศึกษา

กระบวนการบริหารความเสี่ยง

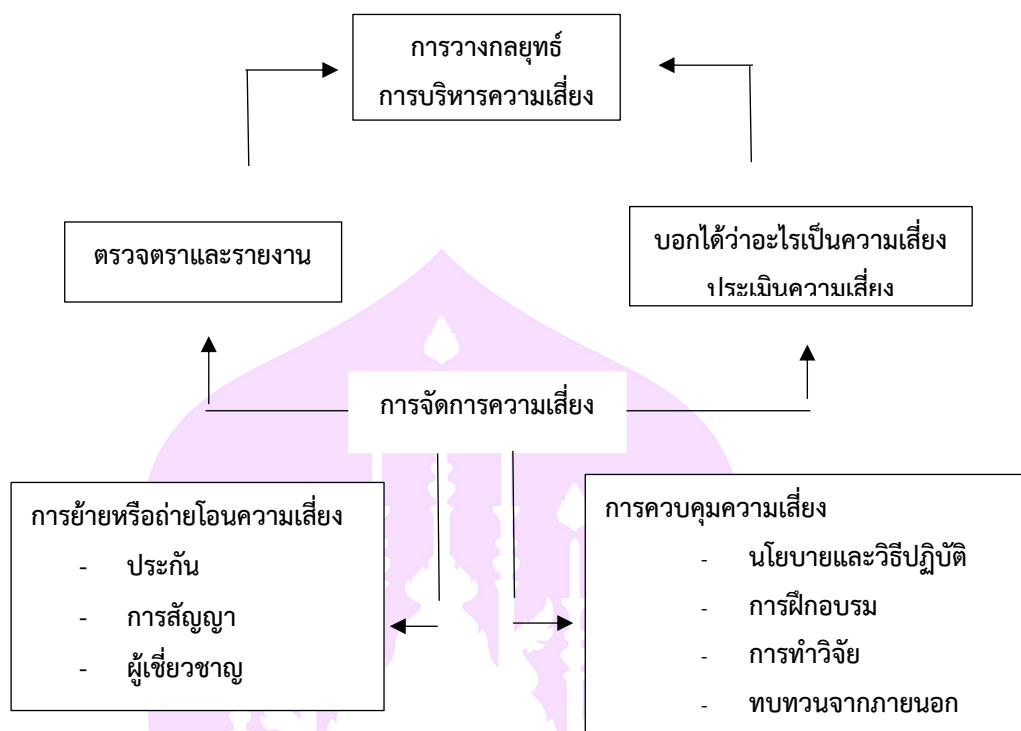
กระบวนการบริหารความเสี่ยงเป็นกรอบการบริหารความเสี่ยงที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอน เพื่อลดความสูญเสียทั้งเรื่องของทรัพย์สิน เวลา หรือความล้มเหลวของการปฏิบัติการ การปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงความสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เสมอ

ดร. สุนทรายุทธ (2550, หน้า 190) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยงซึ่งประกอบด้วย

1. การวางแผนกลยุทธ์ จะต้องมีการร่างกรอบการบริหารความเสี่ยงในระดับองค์กร เพื่อที่จะได้สนับสนุนการกำกับดูแลกิจการ และการบริหารความเสี่ยงให้ดำเนินไปอย่างดีที่สุด รวมถึงการผนวกกระบวนการความเสี่ยงทั้งจากระดับล่างสู่ระดับบน และจากระดับบนสู่ระดับล่าง มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิเคราะห์ความเสี่ยง จะต้องพยายามบอกให้ได้ว่าอะไรคือความเสี่ยง รู้จักระบุคัดเลือกว่าความเสี่ยงใดเป็นความเสี่ยงที่สำคัญหรือจำเป็น เพื่อที่จะได้มุ่งเน้นและทำแผนปฏิบัติการต่อไป

3. การควบคุมความเสี่ยงควรอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณ เพื่อจะปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง ต้องมีระบบตรวจตราดูแลและรายงานความเสี่ยงที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง

ภาพ 1 แสดงกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง

กระบวนการบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายในหน่วยงานซึ่งต้องถือว่าเป็นกิจกรรมของทุกคนในองค์กร ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องสร้างความเข้าใจให้ทุกคนตระหนักถึงภัยวิกฤตความเสี่ยง ทุกคนต้องทำเป็นประจำและต่อเนื่องเป็นระบบมีรูปแบบที่ชัดเจนหลักการบริหารความเสี่ยงจะต้องมี

1. การวางแผนกลยุทธ์
2. การวิเคราะห์ความเสี่ยง
3. การควบคุมความเสี่ยง

การดำเนินงานปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงจะได้มาจากฝ่ายและองค์กรช่วยกันประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ แล้วจัดลำดับว่า อะไรเป็นความเสี่ยง ระดับมากน้อยเพียงใดรุนแรงแค่ไหนเพื่อนำความเสี่ยงนั้นมาบริหารจัดการก่อนหลัง การพิจารณาควบคุมความเสี่ยงทำให้เห็นสภาพการบริหารความเสี่ยงในองค์กรว่า มีการกำหนดอย่างไร การทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานปฏิบัติการบริหารความเสี่ยง โดยเรียงลำดับวิกฤตว่าอะไรมาก่อนอะไรมาหลังเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่มีรายละเอียดในเชิงปฏิบัติการสามารถนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน

นฤมล สะอาดโหม (2550, หน้า 203) ได้พิจารณาถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยง (Avoidance) ถ้าความเสี่ยงนั้นมันสูงเกินไปรับไม่ไหวก็ควรหลีกเลี่ยง เช่น การเลือกลงทุนในภาคเอกชนโครงการใดโครงการหนึ่ง หลักทางการเงินก็มักจะดูมูลค่าเทียบเท่าปัจจุบัน (Net present value) และกระแสเงินสดในอนาคต (Future cash flow) ทั้งที่เป็นรายจ่าย โดยคิดลด (Discount) กลับมาให้เป็นวันปัจจุบันแล้วดูว่าเป็นบวกหรือว่าเป็นลบ ถ้าเป็นบวกก็คุ้มที่จะลงทุนได้ แต่ถ้ามันเป็นลบก็ไม่คุ้มที่จะลงทุน ก็ควรหลีกเลี่ยงที่จะลงทุนใน โครงการนั้น

2. การป้องกันก่อนจะเกิด (Loss control) สามารถทำได้ 2 แบบกว้าง ๆ คือ Loss Prevention เช่น การติดตั้งสัญญาณเตือนอัคคีภัยกับ Loss Reduction ซึ่งเป็นการทำให้ความสูญเสียน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ในกรณีไฟไหม้ การติดตั้งตัวฉีดน้ำ (Springer) ให้พรมน้ำลงมาก็สามารถหลีกเลี่ยงอัคคีภัย

3. การรับความเสี่ยง (Risk Retention) เป็นวิธีการเลือกที่จะรับความเสี่ยงไว้เอง เช่น มีการตั้งกองทุนฉุกเฉิน (Emergency Fund) ไว้สำหรับกรณี ที่เกิดความสูญเสียขึ้น Risk Retention มีอยู่ 2 แบบคือ Active Risk Retention (การรับความเสี่ยงแบบรู้ตัว) คือ เราคิดเราตัดสินใจเองว่าเราจะเก็บหรือรับความเสี่ยงนั้นไว้เอง อีกแบบหนึ่งคือ Passive คือ เรารับไว้โดยที่เราไม่รู้ตัวอาจจะเป็นเพราะเราไม่ได้นึกถึงมันมาก่อน ไม่เคยคิดที่จะบริหารความเสี่ยงมาก่อน เรารับความเสี่ยง ไว้ที่ตัวเราโดยที่เราไม่รู้ตัวซึ่งเป็นอันที่น่ายกย่องที่สุด เราพลาดไปเพราะไม่ได้มองมันว่ามันอยู่กับเรา

4. การถ่ายโอนความเสี่ยง ไปให้บุคคลอื่นผ่านทางสัญญา (Non-insurance Transfer) เช่น อาจจะทำสัญญาว่าจะไม่รับผิดชอบในส่วนนี้ ซึ่งในทางธุรกิจการค้าจะเป็นเรื่องของสัญญาเช่าเพื่อที่จะประกันความเสี่ยงในเรื่องของราคาเช่าที่จะสูงขึ้น หรือว่าสัญญาก่อสร้างเพื่อประกอบเรื่องราคาวัตถุดิบก่อสร้างที่จะสูงขึ้น

5. การประกันภัย (Insurance) มีการใช้ที่ง่ายที่สุด และเรานึกถึงเป็นอันดับแรกเมื่อพูดถึงความเสี่ยงว่าทำอย่างไร คือ การซื้อประกัน ทุกคนคุ้นเคยดีกับการถ่ายโอนความเสี่ยงให้กับบริษัทประกันภัย ซึ่งข้อ 4 และ ข้อ 5 อาจรวมไว้ในข้อเดียวกันได้ เรียกว่าการถ่ายโอนความเสี่ยงให้ผู้อื่น แต่มีแยกไว้เพื่อให้เห็นว่ามันมีทั้งแบบที่ถ่ายโอนให้ประกันภัยใน ข้อ 5 หรือว่าถ่ายโอนให้ผู้อื่นด้วยวิธีการอื่นให้คู่สัญญาก็ได้ ในทางการเงินเราจะใช้กลยุทธ์การประกันความเสี่ยงโดยใช้เครื่องมือทางการเงินทั้งหลายหรือถ่ายโอนความเสี่ยงของเราให้คู่สัญญาทางการเงินของเรา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (2550, หน้า 1) ได้ออกแบบขั้นตอนในการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

1. การจัดตั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาความเสี่ยง และคณะทำงานบริหารความเสี่ยงขององค์กรขั้นตอนแรกผู้อำนวยการสถานศึกษาพึงปฏิบัติ คือ การสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในงานบริหารความเสี่ยงขององค์กรเพื่อให้บุคคลทุกคนในองค์กรเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กรและบุคลากรหลังจากองค์กรได้ทำการบริหารความเสี่ยง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรทุกคนให้ความร่วมมือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามมาตรการในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรในขั้นตอนต่าง ๆ จากนั้นองค์กรควรจัดตั้งผู้รับผิดชอบงานบริหารความเสี่ยง ซึ่งควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่จะต้องสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาในส่วนงานอื่นขององค์กรได้

2. การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายการบริหารความเสี่ยง คณะทำงานบริหารความเสี่ยงควรมีส่วนร่วมในการวางขอบข่ายของงานบริหารความเสี่ยงขององค์กรอย่างแท้จริง

3. การระบุความเสี่ยง เป็นการระบุเหตุการณ์ใด 1 ทั้งที่มีผลดีและผลเสียต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้องระบุด้วยว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด เกิดขึ้นอย่างไรและทำไม

4. การประเมินความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง โดยการประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และความรุนแรงของผลกระทบจากเหตุการณ์ความเสี่ยง โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่ได้วางไว้

5. การประเมินมาตรฐานการควบคุม เป็นการประเมินกิจกรรมควบคุมที่ควรจะมีหรือมีอยู่แล้ว ว่าสามารถควบคุมความเสี่ยงที่หรือปัจจัยเสี่ยง ได้เพียงพอหรือไม่ เพียงใด

6. การบริหารความเสี่ยง เป็นการนำกลยุทธ์ มาตรการหรือแผนงานมาใช้ปฏิบัติเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง หรือลดความเสียหายของผลกระทบที่จะเกิดจากเหตุการณ์ความเสี่ยง

7. การรายงาน เป็นการรายงานผลการบริหารความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการ ให้ฝ่ายบริหารรับทราบ และให้ความเห็นชอบดำเนินการตามแผนการบริหารความเสี่ยง

8. การติดตามและทบทวน เป็นการติดตามของการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยงว่ามีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ รวมทั้งทบทวนประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยงเพื่อพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้น

กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2554, หน้า 52-55) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยงขององค์กรสามารถกำหนดเป็นขั้นตอน มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์

เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารความเสี่ยง เพราะเป็นปัจจัยที่ผู้ทำหน้าที่ในการบริหารความเสี่ยงหรือบริษัทจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดถึงความต้องการในการบริหารความเสี่ยง และกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการบรรลุในการบริหารความเสี่ยง

2. การระบุความเสี่ยงเป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการ เป็นขั้นตอนที่ทำหน้าที่ในการระบุถึงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อองค์กรหรือบริษัท องค์กรที่ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศจะมีปัจจัยเสี่ยง คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ไม่แน่นอน การขนส่งสินค้าอาจเกิดอันตราย ลูกค้าในประเทศอาจผิดนัดชำระ ฯลฯ ซึ่งปัจจัยเสี่ยงในแต่ละองค์กรก็จะเกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทขององค์กร และขนาดขององค์กร เพราะประเภทขององค์กรที่แตกต่างกันจะมีลักษณะความเสี่ยงที่แตกต่างกัน

3. การประเมินความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญ เพราะการที่บริษัทหรือองค์กรใด ๆ จะเลือกวิธีใดในการป้องกันความเสี่ยง บริษัทนั้นจะต้องทราบถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ว่ามีโอกาสในการเกิดขึ้นเท่าใด เพื่อที่จะได้เลือกใช้เครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยงได้ถูกต้อง เพราะวิธีการแต่ละวิธีในการป้องกันความเสี่ยงนั้นมีต้นทุนและวิธีการที่แตกต่างกัน การเลือกวิธีการหรือแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงที่ถูกต้องจะทำให้บริษัทเกิดความสมดุล

4. การศึกษาถึงผลกระทบขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ยากและสำคัญที่สุดของการบริหารความเสี่ยง เพราะบริษัทจะต้องทำการประเมินปัจจัยเสี่ยงที่ละปัจจัย ปัจจัยใดจะมีผลกระทบมากน้อยต่อองค์กรเพียงใดปัจจัยที่มีผลกระทบมากจะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แต่ปัจจัยที่มีผลกระทบน้อยนั้นก็ไม่สามารถละเลยได้เช่นกัน แต่การศึกษาถึงผลกระทบนี้จะทำให้ธุรกิจทราบว่าแต่ละปัจจัยเสี่ยงจะมีผลกระทบต่อองค์กรร้ายแรงเพียงใด ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะนำขั้นตอนนี้ ไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจเพราะการบริหารความเสี่ยงนั้นบางครั้งมีต้นทุนสูง ถ้าหากนำมาใช้กับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อธุรกิจน้อย อาจเกิดความไม่คุ้มค่า

5. การจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการวางแผนในการบริหารความเสี่ยง และการลงมือปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยง และการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอน ธุรกิจจะต้องมีการวางแผนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดถึงแผนบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอน

ว่าความเสี่ยงใดจะต้องทำการบริหารก่อนหลัง แต่การบริหารความเสี่ยงนั้นจะไม่สามารถกระทำแต่เพียงอย่างเดียวโดยลำพัง หรือการบริหารความเสี่ยงนั้นไม่สามารถมองปัญหาเดียวได้ (Silo View) การบริหารความเสี่ยงจะต้องมองภาพรวมขององค์กร และลงมือแก้ไขอย่างพร้อมเพียงกัน แต่อาจกำหนดเป็นขั้นตอนก่อนหลังได้

6. การรายงานและติดตามผลเป็นการศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขและการป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรว่าประสบผลสำเร็จในการป้องกันความเสี่ยงเพียงใดและการป้องกันความเสี่ยงนั้นเป็นไปตามแผนหรือไม่

7. การประเมินผลแผนการบริหารความเสี่ยงแก้ไขแผนในการป้องกันความเสี่ยงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ต่อเนื่องจากการรายงานและติดตามผลว่าแผนที่ได้วางไว้นั้นเป็นไปตามขั้นตอน และประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ในการป้องกันความเสี่ยงก็จะต้องมีการปรับแผนใหม่ เพื่อรองรับได้กับสถานการณ์จริง

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงลดลงหรือผลกระทบของความเสียหายจากเหตุการณ์ความเสี่ยงลดลงอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงมีหลายวิธี ดังนี้

1. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) เป็นการยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่คุ้มค่าในการจัดการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการลด/การควบคุมความเสี่ยง (Risk Acceptance) เป็นการปรับปรุงระบบการทำงานหรือการการ ไม่ทำสิ่งใดเพิ่มเติมเนื่องจากมีความเห็นว่าความเสี่ยงมี โอกาสที่จะเกิดขึ้น

2. การออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดหรือลดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

3. การกระจายความเสี่ยงหรือการโอนความเสี่ยง (Risk Sharing) เป็นการกระจายหรือถ่ายโอนความเสี่ยงให้ผู้อื่นช่วยแบ่งความรับผิดชอบไป

4. หลีกเสี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) เป็นการจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมากและหน่วยงานไม่อาจยอมรับได้ จึงต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการ/กิจกรรมนั้น

ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายในขณะที่ลดอุปสรรคหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นทั้งในด้านผลกำไรและการปฏิบัติงาน ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร และสร้างความมั่นใจในการรายงานและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

การบริหารความเสี่ยงจึงมีประโยชน์หลายประการ มีผู้วิจัยได้ให้ความหมายประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงหลายท่าน ดังนี้

สงวน ช้างฉัตร (2559, หน้า 17) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงว่า นอกจากเกิดประโยชน์กับโครงการแล้วยังส่งผลถึงองค์กรและลูกค้าที่มาใช้หรือขอรับบริการอีกด้วย ซึ่งสรุปได้คือ

1. สามารถสร้างเสริมความเข้าใจโครงการและจัดทำแผนงานที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น ในแง่การประมาณค่าใช้จ่ายและระยะเวลาดำเนินการ
2. เพิ่มพูนความเข้าใจความเสี่ยงใน โครงการมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่จะเกิดกับโครงการหากจัดการความเสี่ยงในโครงการมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่จะเกิดกับโครงการหากจัดการความเสี่ยงไม่เหมาะสมหรือละเลยการบริหารความเสี่ยงนั้น
3. มีอิสระในการพิจารณาความเสี่ยงของ โครงการ ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจจัดการความเสี่ยงให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ทำให้ยอมรับความเสี่ยงได้มากขึ้น และสามารถได้ประโยชน์จากการยอมรับความเสี่ยงนั้นได้มากขึ้นด้วย

สนั่น เกษารี่ (2553, สื่อออนไลน์) กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงไว้ว่า การบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ลดอุปสรรคหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในด้านผลกำไรและการปฏิบัติงาน ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร และสร้างความมั่นใจในการรายงานและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การบริหารความเสี่ยงจึงมีประโยชน์ที่สำคัญ

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง คือ เครื่องมือที่ช่วยให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสามารถมั่นใจได้ว่าความเสี่ยงได้รับการดำเนินการอย่างเหมาะสมและทันเวลารวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาในการบริหารงาน และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร ช่วยให้การพัฒนาองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การบริหารความเสี่ยงทำให้รูปแบบการตัดสินใจในการปฏิบัติงานขององค์กร มีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การตัดสินใจโดยที่ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความเข้าใจในกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ขององค์กร และระดับความเสี่ยงอย่างชัดเจน ช่วยให้การพัฒนาการบริหารและจัดสรร ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาถึงระดับความเสี่ยงในแต่ละกิจกรรมและการเลือกใช้มาตรการในการบริหารความเสี่ยง

ทฤษฎีการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงใช้หลักแนวคิดทฤษฎีของการบริหารความเสี่ยงต่าง ๆ มากมาย แต่เราต้องรู้จักความหมายของความเสี่ยงก่อน ความเสี่ยง (Risk) เราสามารถแบ่งคำว่า Risk ออกเป็น 4 ตัวอักษร คือ "R" "S" และ "K" กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2554, หน้า 58-60) ได้กล่าวไว้ว่า "R" ใช้แทนคำว่า Return "I" ใช้แทนคำว่า Immunization "S" ใช้แทนคำว่า Systems และ "K" ใช้แทนคำว่า Knowledge Return หรือผลตอบแทน เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของธุรกิจ เพราะว่าธุรกิจทุกธุรกิจมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องมีผลตอบแทนหรือมูลค่าเพิ่มให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทให้มีมูลค่าสูงที่สุด (Stakeholders Value Creation Maximization) แต่การที่ธุรกิจดำเนินกิจกรรมใดแล้วเราไม่อาจมองแต่ผลตอบแทนได้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะการที่ธุรกิจจะมีผลตอบแทนที่สูงนั้นธุรกิจก็จะเผชิญกับความเสี่ยงที่มากขึ้นตามมา ดังคำกล่าวที่ว่า ความเสี่ยงในการลงทุนนั้นยิ่งสูงเท่าไร ผลตอบแทนก็ยิ่งมากตามมาด้วย แต่การที่ธุรกิจจะตัดสินใจลงทุนในโครงการใด หรือจะดำเนินตามธุรกิจใด แล้วธุรกิจจะต้องประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับนั้นคุ้มค้ำกับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นหรือไม่

Immunization หรือภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ธุรกิจทุกธุรกิจจะต้องทำการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจว่า หากสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นธุรกิจจะได้รับผลเสียหายเท่าใด พร้อมทั้งประเมินถึงภูมิคุ้มกันของบริษัทที่มีตัวช่วยที่สามารถช่วยในการลดทอนความเสี่ยงได้เพียงใด หากบริษัทที่มีภูมิคุ้มกันสูงโอกาสของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นนั้นก็ค่อนข้างต่ำ หรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นก็จะได้รับการบรรเทา

Systems หรือ ระบบในการควบคุมความเสี่ยง ธุรกิจจะต้องมีการจัดตั้งระบบเพื่อช่วยในการลดทอนความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยระบบดังกล่าวจะต้องเริ่มตั้งแต่มีการวัดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการระบุปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง รวมทั้งมีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบอย่างต่อเนื่อง เพราะความเสี่ยงมี โอกาสเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาของการดำเนินธุรกิจ เราจึงไม่สามารถที่จะละเลยได้เป็นบางช่วงเวลา และระบบจะรวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกัน

Knowledge หรือความรู้ในการจัดการความเสี่ยง องค์ความรู้ในเรื่องของความเสี่ยงนี้เป็นสิ่งที่ทุกองค์กรจะต้องเรียนรู้และศึกษาไปพร้อม ๆ กัน บุคลากรในบริษัทจะต้องมีทักษะทั่วไปที่จำเป็นในการจัดการกับความเสี่ยงเบื้องต้น และควรที่จะมีความรู้ในองค์รวมเพื่อที่จะบริหารจัดการกับความเสี่ยงของบริษัทที่จะเกิดขึ้นได้ บริษัทควรมีการส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมีการเรียนรู้ และมีความตระหนักในเรื่องของความเสี่ยง เพื่อเป็นการลดทอนความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว

วันเพ็ญ กฤตผล (2550 อ้างอิงใน ดวงใจ ช่ายตระกูล, 2550, หน้า 27) สืบเนื่องจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกและเหตุการณ์ความล้มเหลวของธุรกิจขนาดใหญ่ และหรือมีประวัติการก่อตั้งที่ยาวนานตามที่ทราบกันดี เช่น ธนาคารแบร็งก์จำกัด บริษัทเอนรอน จำกัด บริษัทเวิร์ลคอม จำกัด เป็นต้นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบควบคุมภายในขององค์กรเหล่านั้น และความไม่มีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน อันเป็นบทเรียนให้กับองค์กรอื่น ๆ ที่จะต้องป้องกันตนเองจากความล้มเหลวและสูญเสียทางธุรกิจ จึงมีการผลักดันให้กระบวนการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในมีความสำคัญเพิ่มสูงขึ้น โดยการออกกฎระเบียบจากหน่วยงานกำกับดูแลให้องค์กรที่อยู่ภายใต้การกำกับปฏิบัติตามซึ่งในต่างประเทศหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับได้มีการประกาศให้องค์กรที่อยู่ภายใต้การกำกับนำหลักการและแนวปฏิบัติตามแนวทางของ The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO) (1994) มาใช้เป็นกรอบในการจัดการควบคุมภายใน

การประเมินความเสี่ยง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2551) ได้กล่าวถึงการประเมินความเสี่ยงไว้ว่าการประเมินความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์ และจัดลำดับความเสี่ยง โดย พิจารณา จากการประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และความรุนแรงของผลกระทบจากเหตุการณ์ความเสี่ยง โดยอาศัยเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำให้การตัดสินใจจัดการความเสี่ยงเป็นไปอย่างเหมาะสม

จันทนา สาขากร และคณะ (2550) ได้ให้ความหมายของการประเมินความเสี่ยงว่าเป็นการ พิจารณาความน่าจะเป็นของการเกิดขึ้น และผลกระทบ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการความเสี่ยง เกณฑ์การวัดระดับความเสี่ยงอาจใช้เป็นระดับสูง กลาง หรือต่ำ วิธีการประเมินความเสี่ยงอาจใช้เทคนิคเชิงปริมาณและคุณภาพพร้อมกัน ผู้บริหารต้องพิจารณาผลกระทบที่คาดหวังและไม่คาดหวังจากเหตุการณ์ต่าง ๆ และประเมินความเสี่ยงของทุกเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยประเมินความเสี่ยงสืบเนื่องก่อน และเมื่อกำหนดวิธีการตอบสนองความเสี่ยงแล้วจึงพิจารณาความเสี่ยงที่เหลืออยู่ ความเสี่ยงสืบเนื่อง หมายถึง ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ตามธรรมชาติหรือลักษณะของงานความเสี่ยงที่เหลืออยู่ หมายถึง ความเสี่ยงที่ยังมีอยู่หลังจากผู้บริหารได้ตอบสนองต่อความเสี่ยงสืบเนื่องนั้นแล้ว

จร สุนทรายุทธ (2550) กล่าวถึง การประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Assessing and Ranking) ว่าการประเมินความเสี่ยงมีทั้งรูปธรรมและนามธรรม แต่หลักการประเมินจะต้องทำให้เห็นถึงความชัดเจน แปลผลออกมาเป็นเชิงรูปธรรมที่สัมผัสได้ วัดได้ กล่าวคือวัดเป็นจำนวนได้ และวัดเป็นเวลาได้ สำหรับการจัดลำดับความเสี่ยงนั้นอาจจัดเป็น

A = ความเสี่ยงสูง (High)

B = ความเสี่ยงปานกลาง (Medium)

C = ความเสี่ยงต่ำ (Low)

เมื่อสรุปผล แล้วนำไปบริหารความเสี่ยงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับเจริญ เจษฎาวัลย์ ที่ประเมินความเสี่ยงออกเป็น 2 รูปแบบคือวัดเป็นจำนวนและ วัดเป็นเวลา และจัดลำดับความเสี่ยงออกเป็น A, B, C เช่นเดียวกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2551) กล่าวว่า การประเมินความเสี่ยงของ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเป็นการกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ระดับความรุนแรงของผลกระทบ และระดับของความเสี่ยง โดยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของแต่ละหน่วยงานจะต้อง กำหนดเกณฑ์ของหน่วยงานขึ้นซึ่งสามารถกำหนดเกณฑ์ได้ทั้งเกณฑ์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน

2. การประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยงเป็นการหาความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัยที่ระบุไว้มาประเมินโอกาส ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ และประเมินระดับความรุนแรงหรือมูลค่าความเสียหาย จากความเสี่ยง เพื่อให้เห็นถึงระดับของเสี่ยงที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดการควบคุมความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ข้างต้นทั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 พิจารณาโอกาส/ความถี่ในการเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ามีโอกาส/ความถี่ที่จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2.2 พิจารณาความรุนแรงของผลกระทบของความเสี่ยง ว่ามีระดับความรุนแรงหรือมีความเสียหายเพียงใด ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

3. การวิเคราะห์ความเสี่ยงเมื่อหน่วยงานพิจารณาโอกาส/ความถี่ที่จะเกิดเหตุการณ์ และความรุนแรงของผลกระทบ ของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้ว ให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยงต่อมหาวิทยาลัย/หน่วยงาน ว่าก่อให้เกิดระดับของความเสี่ยงในระดับใดในตารางระดับความเสี่ยง

4. การจัดลำดับความเสี่ยงเมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยงแล้ว จะนำมาจัดลำดับความรุนแรงของความเสี่ยงที่มีผลต่อมหาวิทยาลัย/หน่วยงาน เพื่อพิจารณากำหนดกิจกรรมการควบคุมในแต่ละสาเหตุของความเสี่ยงที่สำคัญให้เหมาะสมโดยพิจารณาจากระดับของความเสี่ยงที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของ

ความเสี่ยง ที่ประเมินได้โดยจัดเรียงตามลำดับจากระดับสูงมาก สูง มาก น้อย จากนั้นเลือก ความเสี่ยงที่มีระดับสูงมาก และหรือสูง มาจัดทำแผนการบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) กล่าวว่า การประเมิน ความเสี่ยงนั้นมีหลักในการวิเคราะห์จะมีอยู่ 7 ประเด็น คือ

1. การวิเคราะห์ลักษณะของความเสี่ยง ซึ่งก็จะประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ

1.1 โอกาสที่ความเสี่ยงจะเกิดขึ้น โดยอาจจำแนกเป็นเป็นระดับต่าง ๆ เช่น สูงมาก หรือ ต่ำ หรืออาจคิดเป็นค่าร้อยละของโอกาสที่ความเสี่ยงนั้น ๆ จะเกิดขึ้น ซึ่งควรวิเคราะห์ทั้ง จากข้อมูลในอดีตและข้อมูลภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปได้ทั้งหมด

1.2 ผลกระทบ หรือลักษณะของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหากมีความเสี่ยงนั้น ๆ ซึ่งผลกระทบก็จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความเสี่ยงนั้น ๆ มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ควร จะพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งกับองค์การและชุมชนที่อยู่รอบข้างด้วย

1.3 ระยะเวลา หมายถึง ระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการสำหรับลดความเสี่ยงนั้น ๆ เช่น ต้องดำเนินการเร่งด่วน หรือ ไม่เร่งด่วน เป็นต้น

2. การจำแนกกลุ่ม ของความเสี่ยง หมายถึงความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าว เอาไว้ในข้างต้น คือ ความเสี่ยงในเชิงกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการ ดำเนินงาน และ ความเสี่ยงในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดลำดับความสำคัญ ของความเสี่ยง เพื่อพิจารณาดูว่ามีความเสี่ยงในเรื่อง ใดบ้างที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญอยู่ในลำดับต้น ๆ หรือเป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อ การบริหารขององค์การมากกว่าความเสี่ยงด้านอื่น ๆ

4. การตอบสนองความเสี่ยง จะเป็นการระบุถึงวิธีการที่จะใช้ตอบสนองความเสี่ยง ที่อาจจะเกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้วก็จะประกอบด้วย 4 วิธีการหลัก ๆ

4.1 การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ซึ่งวิธีการนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด เพราะเป็น การเลือกที่จะไม่รับความเสี่ยงเอาไว้เลย เช่น การลงทุนทางการเงินในรูปแบบประเภทต่าง ๆ ผู้ลงทุน เองก็จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ทั้งในเรื่องต้นทุนกับผลประโยชน์ รวมถึงความเสี่ยงว่า ควรเลือกลงทุน ทางการเงินในรูปแบบใดที่จะมีผลตอบแทนและมีความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ ยอมรับได้ หากท่านมีต้นทุน ทางการเงินค่อนข้างจำกัดอาจเลือกที่จะลงทุนกับกองทุนรวม ต่าง ๆ มากกว่าที่จะเลือกลงทุนโดยการ เก็งกำไรจากการซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งจะมี ความเสี่ยงที่สูงมากกว่า

4.2 การควบคุมความสูญเสีย เป็นการควบคุมความเสี่ยงประเภทหนึ่ง คือ ความเสี่ยงที่แท้จริง ว่าเป็นความเสี่ยงที่มีอยู่โดยธรรมชาติ และไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้นการ ตอบสนองความเสี่ยงในการเลือกใช้วิธีการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ในความเป็นจริงแล้วอาจหาไม่ได้ ดังนั้น จึงต้องมีการควบคุมความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วก็จะมีอยู่ 2 วิธีการในการ ควบคุมความสูญเสียคือ วิธีการแรก คือ การป้องกันการเกิดความสูญเสีย เป็นวิธีการลดความถี่ของ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น วิธีการที่สอง คือ การควบคุมขนาดของความสูญเสีย เป็นวิธีการควบคุม ความรุนแรงของความสูญเสียที่ได้เกิดขึ้นแล้ว เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการควบคุมขนาดของความสูญเสีย

4.3 การถ่ายโอนความเสี่ยง สำหรับวิธีการนี้มักจะพบเห็นได้บ่อยที่สุดก็คือ การประกันภัย เช่น การทำประกันภัยรถยนต์ก็ถือเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงของเจ้าของรถยนต์หาก มีกรณีเกิดอุบัติเหตุแล้วต้องมีการชำระเสียหายให้กับคู่กรณี โดยถ่ายโอนให้บริษัทประกันภัยเป็นผู้รับ ความเสี่ยงนี้เอาไว้แทน

4.4 การรับความเสี่ยงไว้เอง เป็นวิธีที่จะใช้เมื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงนั้นแล้วเห็นว่าไม่มีวิธีการใดเลยที่จะเหมาะสมนอกจากที่จะรับความเสี่ยงนั้นไว้เอง เช่น การซื้อรถยนต์มาใหม่ คงเลือก ที่จะทำประกันภัยชั้นหนึ่ง นั่นคือเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงให้กับบริษัทประกันภัย หรือหากในชีวิตประจำวันต้องใช้รถอยู่เป็นประจำในบริเวณเขตเมือง การถ่ายโอนความเสี่ยงก็อาจจะเป็นวิธีการที่เหมาะสม

5. กิจกรรมของการควบคุม หมายถึง ขั้นตอนหรือนโยบายที่เป็นการควบคุมเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการตอบสนองความเสี่ยงที่ได้ทำในองค์ประกอบที่แล้วยังอยู่ระดับที่สามารถ ยอมรับได้

6. การสื่อสารและการส่งข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารความเสี่ยง สำคัญขั้นตอนนี้ถือว่ามีค่าสำคัญเพราะจะเป็นส่วนที่จะช่วยสนับสนุนในทุก ๆ องค์ประกอบที่ได้กล่าว มาแล้วข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยภายในองค์กร อันเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์ประกอบอื่น เพราะจะมีส่วนช่วยให้บุคลากรในองค์กรได้ทราบถึงทิศทาง การดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยง ตลอดจนถึงเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กรอีกทางหนึ่งด้วย

7. การตรวจติดตามการดำเนินงาน จะเป็นการมองในภาพโดยรวมทั้งหมดของทุก ๆ องค์ประกอบที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทั้งนี้ ก็เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการบริหารความเสี่ยงที่องค์กรได้นำมาใช้มีความเหมาะสมกับกลยุทธ์ขององค์กรมากน้อยเพียงใด ทั้งหมดนี้ก็เป็นหลักการเบื้องต้นของ การบริหารความเสี่ยง ที่จะช่วยให้ผู้บริหารได้เข้าใจถึงแนวความคิดและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับ องค์กรได้ เมื่อมีการนำเทคนิคการบริหารความเสี่ยงมาปฏิบัติ

อย่างจริงจังและต่อเนื่องจนกลายเป็น วัฒนธรรมขององค์กรแล้ว ก็จะช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารความเสี่ยงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ตามแนวทางของ COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission)

ที่มาของ COSO เริ่มจากเหตุการณ์วิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ปี 1970-1977 สหรัฐอเมริกาได้ประกาศกฎหมายแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความไม่สุจริตในการให้สินบนชาวต่างชาติ (the 1977 Foreign Corrupt Practices Act-FCPA) ซึ่งมีการกำหนดเรื่องการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นสาระสำคัญในประกาศดังกล่าว

ปี 1985 (ตุลาคม) จัดตั้งองค์กรอิสระคือคณะกรรมการ เพื่อบริการรายงานการทุจริตแห่งชาติ (National Commission on Fraudulent Financial reporting หรือ Tread way)

ปี 1987 คณะกรรมการเพื่อการรายงานการทุจริตแห่งชาติได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการวิชาชีพอิสระอื่น ๆ จัดตั้ง The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO)

ปี 2004 COSO ได้พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยง ที่มีมาตรฐานสากลมากขึ้น เพื่อให้องค์กรสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติด้านการบริหารความเสี่ยง

COSO ERM ได้ระบุองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงขององค์กรไว้ 8 ประการที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment)
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)
3. การระบุเหตุการณ์ (Event Identification)
4. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
5. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)
6. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
7. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
8. การติดตามผล (Monitoring)

การปรับ COSO เดิมมาเป็น COSO ERM ก็เพื่อเน้นเรื่องการจัดการความเสี่ยงในภาพรวมองค์กรซึ่งต้องเชื่อมความเสี่ยงที่มีผลกระทบซึ่งกันและกันในองค์กร ทำให้สามารถมองเห็นในโอกาสในอนาคตและสามารถเพิ่มผลผลิตของเงินทุนที่ลงไปอันเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่และความก้าวหน้าขององค์กร ทำให้เกิดเป็น COSO ERM ขึ้นดังกล่าว

อย่างไรก็ตามกรอบการบริหารความเสี่ยง COSO-ERM นี้ได้ถูกใช้มามากกว่า 10 ปี (ตั้งแต่ปี 2004) ท่ามกลางการใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ และสภาพแวดล้อมทั้งในระดับมหภาค และระดับองค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป โดย COSO ได้ดำเนินการทบทวนปรับปรุงใหม่จนแล้วเสร็จ เผยแพร่ในเดือนมิถุนายน ปี 2017 และใช้ชื่อกรอบการบริหารความเสี่ยงใหม่นี้ว่า Enterprise Risk Management-Integrating with Strategy and Performance

การทบทวนปรับปรุงนี้ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้มีปัจจัยเสี่ยงใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร ที่ทั้งหมดได้แสดงอิทธิพลอย่างยิ่งต่อดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยการบริหารจัดการความเสี่ยงดังกล่าวจะต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างรอบด้านที่ต้องพิจารณาแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรักษาความสามารถและสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรต่อไปได้ที่ต้องพิจารณาแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรักษาความสามารถและสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรต่อไปได้

กรอบการบริหารความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ COSO ERM 2004 (Enterprise Risk Management) มีพื้นฐานแนวคิดการบริหารความเสี่ยงแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

- ด้านที่ 1 องค์กรสามารถนำหลักเกณฑ์การบริหารความเสี่ยงไปใช้งานได้ตั้งแต่ระดับหน่วยงานระดับธุรกิจ ระดับฝ่ายงานและระดับองค์กร
- ด้านที่ 2 หน่วยงานสามารถนำองค์ประกอบทั้ง 8 ของกระบวนการบริหารความเสี่ยง ประยุกต์ใช้งานให้เหมาะสมกับสภาพองค์กร
- ด้านที่ 3 ความเสี่ยง 4 ประเภทที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร คือ ด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: S) ด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) ด้านการเงิน (Financial Risk) และด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance Risk)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วิวัฒน์ ตู้งานงค์ (2562) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดส านักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาและ 3) เพื่อประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การศึกษาสภาพ สภาพการพัฒนารูปแบบ

ความเสี่ยงในปัจจุบัน 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา และ 3) ชั้นประเมินความเหมาะสมรูปแบบการบริหารความเสี่ยง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน จำนวน 341 คน จากตารางของเครจซี่และมอร์แกนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่า IOC เป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80–1.00 แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบุคลากร การดำเนินงาน การเงิน และด้านกระบวนการ ตามลำดับ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยง ในสถานศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านบุคลากร ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านกระบวนการ

3. ผลการประเมินความเหมาะสมรูปแบบการบริหารความเสี่ยง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ขวัญแก้ว จันทรรัตน์ (2562) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 252 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละสถานศึกษาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.965 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ด้านกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการปฏิบัติงาน

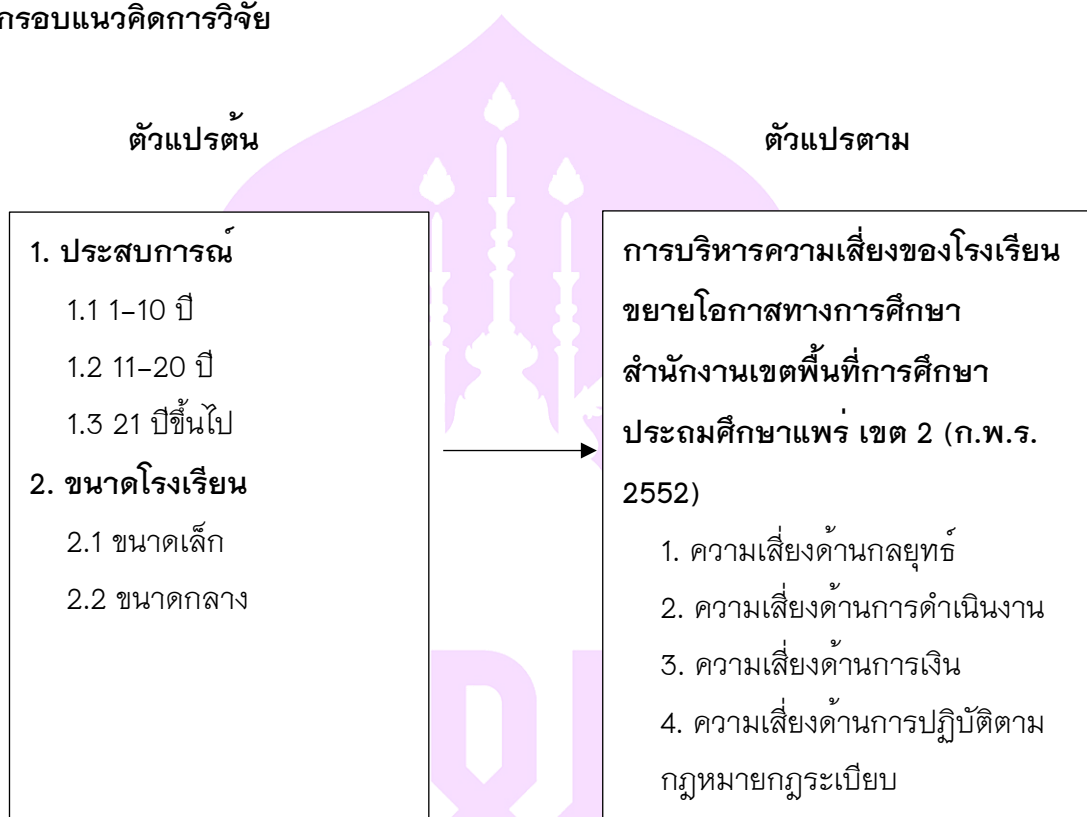
2. การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

วรกานต์ คนอยู่ (2558) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้น ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหาร ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง การวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรในการวิจัยคือผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้นเขตภาคเหนือตอนล่างปี การศึกษา 2555 จำนวน 150 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหาร สถานศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีค่าความเที่ยงตรง 0.87 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพการ บริหาร ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม แต่ละด้านมีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกลยุทธ์ และด้าน การเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการดำเนินงาน ปัญหาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขต ภาคเหนือตอนล่าง ด้านกลยุทธ์ คือกลยุทธ์ไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงและ ขาดข้อมูลสนับสนุนในการ ทำกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน คือ บุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอต่อจำนวน นักเรียน/ครู จบไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการติดต่อสื่อสารกับ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ด้านการเงิน คือ การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนสื่อและ นวัตกรรม สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ด้าน

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ คือ สภาพแวดล้อมและ เส้นทางการมาปฏิบัติงานของบุคคลากร ห่างไกลจากสถานศึกษาทำให้เกิดการคมนาคมไม่สะดวกการปฏิบัติงาน ของบุคลากรทางการศึกษาไม่ตรงตามกฎระเบียบคือการทำงานไม่ตรงเวลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) ศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ซึ่งได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ เขต 2 โดยแบ่งได้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงประชากรที่ใช้ในการศึกษา

อำเภอ	ประชากร				รวม
	สพป. แพร่ เขต 2 ขนาดเล็ก		สพป. แพร่ เขต 2 ขนาดกลาง		
	ครู	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	
	สูงเม่น	32	5	35	
ลอง	45	7	35	2	89
วังชิ้น	51	9	56	4	120
เด่นชัย	21	3	29	2	55
รวม					339

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกได้ดังตาราง

2.1 ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มโรงเรียนตัวอย่างครอบคลุมทุกอำเภอ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 2 โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง อำเภอละ 4 โรงเรียน แบ่งเป็น ขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ขนาดใหญ่อีก 2 โรงเรียน

ตาราง 2 แสดงวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random Sampling)

อำเภอ	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	สพป. แพร่	สพป. แพร่	รวม	สพป. แพร่	สพป. แพร่	รวม
	เขต 2 ขนาดเล็ก	เขต 2 ขนาดกลาง		เขต 2 ขนาดเล็ก	เขต 2 ขนาดกลาง	
	เล็ก	กลาง	เล็ก	กลาง		
สูงเม่น	5	3	8	2	2	4
ลอง	7	2	9	2	2	4
วังชิ้น	9	4	13	2	2	4
เด่นชัย	3	2	5	2	2	4
รวม			40	8	8	16

2.2 เมื่อได้โรงเรียนที่ต้องการแล้วจึงใช้วิธีการสุ่มแล้วจึงเพิ่มการสุ่มแบบเชิงช่วงชั้น (Stratified random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนครูและผู้บริหารในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ทั้งหมด จำนวน 198 คน แบ่งเป็น ครู 182 คน ผู้บริหารจำนวน 16 คน

ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

อำเภอ	กลุ่มตัวอย่าง			
	สพป. แพร่		สพป. แพร่	
	เขต 2 ขนาดเล็ก		เขต 2 ขนาดกลาง	
	ครู	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร
สูงเม่น	19	2	21	2
ลอง	27	2	20	2
วังชิ้น	31	2	34	2
เด่นชัย	13	2	18	2
รวม	90	8	92	8

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและดัดแปลงจากหนังสือ

เอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารความเสี่ยง ตามประเภทความเสี่ยง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 10 ข้อ
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินการ 9 ข้อ
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน 10 ข้อ
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ 10 ข้อ

แบบสอบถามเกี่ยวกับ ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) การประเมินแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคอร์ (Likert Scale) โดยกำหนดค่าแต่ละระดับดังนี้

- 5 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร. 2560)

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดขอบเขตของเนื้อหา เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหา และกรอบแนวคิดของการวิจัย

3. วิเคราะห์ข้อคำถาม เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

4. เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ต่อไปเพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค IOC ตรวจสอบความตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 1 ท่าน และครูผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษชั้น 1 ท่าน โดยมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอกที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของเครื่องมือ และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
	$\sum R$	หมายถึง	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การให้คะแนน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้คะแนนตากลักเกณฑ์ดังนี้

- +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถาม พิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคคลที่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัย จำนวน 30 คน พบว่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.984 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

2. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ ควรมีค่าเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป
3. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์
4. ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อที่จะนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับงานบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล
2. นำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นประชากร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 196 ฉบับ พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาเพื่อเก็บแบบสอบถามคืน ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถาม 1 เดือน โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามทางไปรษณีย์
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. เมื่อได้แบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ให้คะแนนน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล
 2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
 3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู ที่มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยง ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์สำหรับแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 23-24) ดังนี้
- 4.51-5.00 หมายถึง การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

2.51–3.50 หมายถึง การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปฏิบัติน้อย

1.00–1.50 หมายถึง การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยใช้การทดสอบ t-test dependent, F-test dependent และ One-way ANOVA

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าความถี่ (Frequency)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 x แทน ค่าคะแนนแต่ละตัว
 N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่มตัวอย่าง
 \sum แทน ผลรวม

1.5 T-test และ F-test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

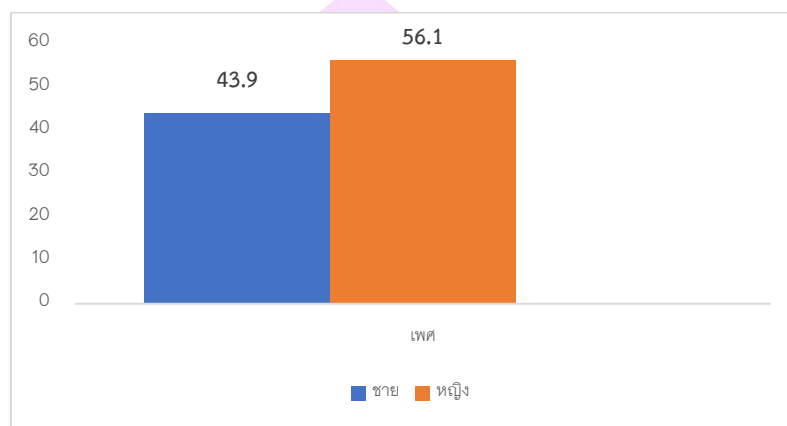
ตอนที่ 3 ผลการเพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

1. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

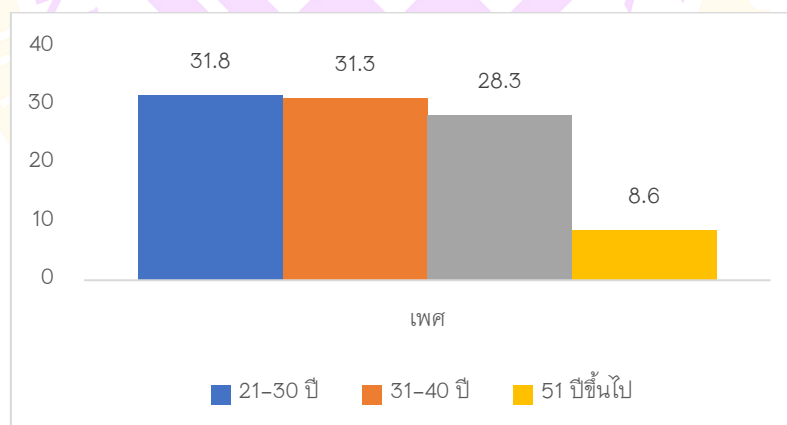
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

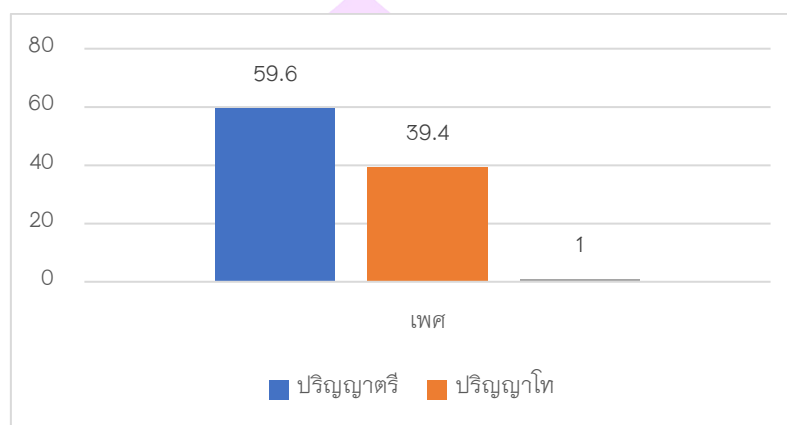
ภาพ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

จากภาพ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็นเพศชายจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 และเพศหญิงจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 56.10

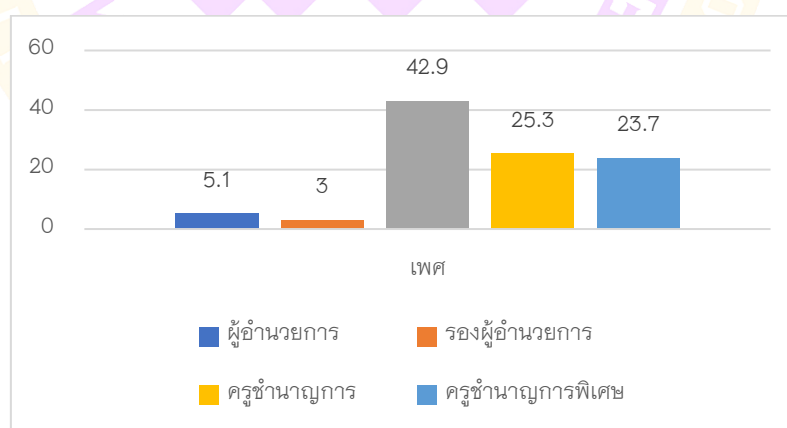
ภาพ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามอายุผู้ตอบแบบสอบถาม

จากภาพ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็นอายุ 21-30 ปีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 อายุ 31-40 ปีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 อายุ 41-50 ปีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30

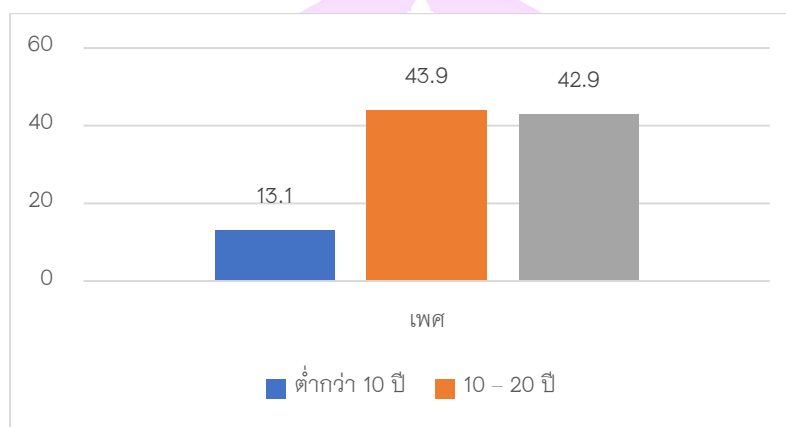
ภาพ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

จากภาพ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจบการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 จบการศึกษาปริญญาโท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40 และจบการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ภาพ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง

จากภาพ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตำแหน่งครูผู้ช่วยหรือครู จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 ตำแหน่งครูชำนาญการ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 และตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70

ภาพ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

จากภาพ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 ประสบการณ์การทำงาน 10-20 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 และประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90

ตอนที่ 2 ผลศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ในภาพรวมในทุกด้าน

การบริหารความเสี่ยง	กลุ่มตัวอย่าง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	4.17	0.35	มาก
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	4.12	0.41	มาก
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน	4.02	0.83	มาก
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ	3.88	0.71	มาก
รวม	4.05	0.44	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ระดับบริหาร
ความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก (Strategic Risk:
SR) ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.35) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk: OR) อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.41) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: FR) อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.83) และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ
(Compliance Risk: CR) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.71)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์

การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา	4.38	0.74	มาก	1
2. สถานศึกษามีการจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการกิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกล-ยุทธ์ของ สถานศึกษาโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและ ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา	4.23	0.74	มาก	4
3. สถานศึกษามีการกำกับติดตามผลการ ดำเนินงานตามนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี	4.18	0.75	มาก	5
4. สถานศึกษาได้มีการระดมความคิดเห็นของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ในการระบุความต้องการบริการ และผลผลิต โดยแสดงให้เห็นถึงเป้าประสงค์ที่ ชัดเจนของสถานศึกษา	4.17	0.82	มาก	6
5. สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินงานใน สถานศึกษาเพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน ตามกลยุทธ์	4.28	0.94	มาก	2
6. สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรมให้เชื่อมโยงกับกล-ยุทธ์ ของสถานศึกษา	4.08	0.90	มาก	9
7. บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาปฏิบัติตามกล ยุทธ์ของสถานศึกษา ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน	3.94	0.99	มาก	10
8. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและ ประเมินผลกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติตาม ปฏิทินงานที่กำหนด	4.26	0.33	มาก	3

ตาราง 5 (ต่อ)

การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
9. สถานศึกษามีการรายงานผลการติดตามการประเมินผลกลยุทธ์ให้บุคลากรผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาทราบเป็นระยะ	4.12	0.75	มาก	7
10. ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหาร นโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์	4.10	0.68	มาก	8
รวม	4.17	0.35	มาก	-

จากตาราง 5 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกลยุทธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.74) รองลงมาสถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินงานในสถานศึกษาเพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานตามกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.94) รองลงมาสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติตามปฏิทินงานที่กำหนดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.33) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา ตามปฏิทินการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.33)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยง
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 2 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน

ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ	4.10	0.99	มาก	2
2. สถานศึกษาวางแผนออกแบบงานธุรการ โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยลดภาระงาน	4.43	0.43	มาก	1
3. สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการพัฒนาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ทักษะการปฏิบัติงาน	4.13	0.67	มาก	6
4. ผู้อำนวยการสถานศึกษาของท่านอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.00	0.51	มาก	9
5. สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน	4.08	0.47	มาก	8
6. ครูและบุคลากรจัดทำแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น	4.15	0.81	มาก	5
7. สถานศึกษามีการแนะแนวและจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.12	0.75	มาก	7
8. ครูและบุคลากรจัดทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดเรียนการสอน	4.21	0.52	มาก	3
9. สถานศึกษาของท่านมีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน	4.18	0.22	มาก	4
รวม	4.12	0.41		-

จากตาราง 6 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ระดับการบริหารความเสี่ยง ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานศึกษาวางแผนออกแบบงานธุรการ โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยลดภาระงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือสถานศึกษาของท่านมีการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.99) รองลงมาคือครูและบุคลากรจัดทำกรวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.22) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาของท่านอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบขอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.22)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 3 ความเสี่ยงด้านการเงิน

ความเสี่ยงด้านการเงิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำและเสนอของบประมาณที่มีรายละเอียดของแผนงาน/โครงการและกิจกรรมหลักอย่างชัดเจน	4.18	0.35	มาก	3
2. สถานศึกษาจัดทำกรอบแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับ การจัดสรรสอดคล้องกับนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งงบประมาณ	4.18	0.37	มาก	4
3. สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการติดตาม และรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อลดความสูญเสียชีวิตในแต่ละขั้นตอน	4.11	0.46	มาก	5
4. สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณตามลำดับความสำคัญและความต้องการของโรงเรียน	4.20	0.49	มาก	2

ตาราง 7 (ต่อ)

ความเสี่ยงด้านการเงิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
5. สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยง เพื่อลดความสูญเสียต่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์	4.60	0.63	มาก	1
6. สถานศึกษามีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันความผิดพลาดความเสียหายการรั่วไหลสิ้นเปลือง หรือ การทุจริตในหน่วยตรวจรับและการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขด้านการบริหารงบประมาณ	4.00	0.92	มาก	6
7. สถานศึกษามีการจัดระบบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบ ขั้นตอน ของการบริหารการเงินตามแนวปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด	3.89	0.95	มาก	7
8. สถานศึกษารายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากการใช้งบประมาณ	3.89	0.95	มาก	8
9. สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์การเบิกจ่ายพัสดุและสินทรัพย์และจำนวนการใช้พัสดุที่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	3.85	0.21	มาก	9
10. สถานศึกษามีการวางแผนการบริหารพัสดุและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างเหมาะสม	3.81	0.83	มาก	10
รวม	4.02	0.83	มาก	-

จากตาราง 7 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู สังกัดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ระดับการบริหาร ความเสี่ยงความเสี่ยงด้านการเงินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยง เพื่อลดความสูญเสียต่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

(\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.63) รองลงมาคือสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณตามลำดับความสำคัญและความต้องการของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.49) รองลงมาสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำและเสนอของบประมาณที่มีรายละเอียด ของแผนงาน/โครงการและกิจกรรมหลักอย่างชัดเจน (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.35) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการบริหารพัสดุและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างเหมาะสม (\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.83)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ด้านที่ 4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย /กฎระเบียบ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. สถานศึกษากำหนดระเบียบ ขอตกลง และแนวปฏิบัติของบุคลากรไว้เป็นหลักฐานชัดเจนสอดคล้องกับระเบียบทางราชการและหน่วยงานต้นสังกัด	3.81	0.85	มาก	6
2. สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรตระหนักและเห็นคุณค่าของการมีวินัย	3.74	0.74	มาก	8
3. สถานศึกษาตรงสร้างการควบคุมภายในโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของทรัพยากรต่าง ๆ จากกระบวนการทำงานและกระบวนการบริหารงานในองค์กร	3.77	0.92	มาก	7
4. สถานศึกษามีการจัดประชุมบุคลากรและทำความเข้าใจร่วมกันในข้อกฎหมายระเบียบคำสั่ง ในการปฏิบัติงาน	3.72	0.71	มาก	9

ตาราง 8 (ต่อ)

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย /กฎระเบียบ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
5. สถานศึกษามีการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในกฎระเบียบ คำสั่ง ของสถานศึกษาที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบกฎกระทรวงหรือกฎหมายอื่น ๆ	4.01	0.75	มาก	2
6. สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานที่เป็นจริงต่อหน่วยงานรับตรวจ	3.84	0.20	มาก	5
7. สถานศึกษายอมรับการปฏิบัติตามมาตรการเร่งด่วน/การเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษา	4.00	0.28	มาก	3
8. สถานศึกษาของท่านจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เป็นปัจจุบัน	4.10	0.18	มาก	1
9. สถานศึกษาของท่านส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในด้านการรักษา วินัยเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตน	3.91	0.95		4
10. สถานศึกษาของท่านมีการดูแล และติดตามกรณีที่มีบุคลากรของสถานศึกษาละเมิดหรือกระทำผิดระเบียบ	4.01	0.75		2
รวม	3.89	0.71		-

จากตาราง 8 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ระดับการบริหาร ความเสี่ยงความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานศึกษาของท่านจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือสถานศึกษาของท่านมีการดูแล และติดตามกรณีที่มีบุคลากร

ของสถานศึกษาละเมิด หรือกระทำผิดระเบียบ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.75) รองลงมาสถานศึกษา
ยอมรับการปฏิบัติตามมาตรการเร่งด่วน/การเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอเชิงนโยบาย
ทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการ
จัดประชุมบุคลากรและทำความเข้าใจร่วมกันในข้อกฎหมายระเบียบ คำสั่ง ในการปฏิบัติงาน
($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.17)

**ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการทำงาน**

**ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการทำงาน**

ข้อ	การบริหาร ความเสี่ยง	ต่ำกว่า 10 ปี (n = 26)		10-20 ปี (n = 87)		21 ปีขึ้นไป (n = 85)		F-test	sig
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	4.31	0.74	4.38	0.77	4.41	0.73	0.196	0.822
2	ความเสี่ยงด้านการ ดำเนินงาน	4.00	1.32	4.25	1.15	3.96	1.24	1.305	0.274
3	ความเสี่ยงด้านการเงิน	3.96	1.22	4.30	1.10	3.95	1.18	2.189	0.115
4	ความเสี่ยงด้านการ ปฏิบัติตามกฎหมาย/ กฎระเบียบ	3.92	1.13	4.32	0.97	4.21	1.01	1.567	0.211
รวม		3.65	1.26	3.89	1.17	3.78	1.19	0.431	0.650

จากตาราง 9 การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน
ในภาพรวม พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ข้อ ขอ	การบริหาร ความเสี่ยง	ขนาดเล็ก (n=97)		ขนาดกลาง (n= 101)		t-test	sig
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	4.39	0.75	4.37	0.75	0.146	0.96
2	ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	4.09	1.21	4.10	1.23	-0.36	0.786
3	ความเสี่ยงด้านการเงิน	4.07	1.17	4.14	1.15	-0.40	0.969
4	ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตาม กฎหมาย/กฎระเบียบ	4.24	1.00	4.21	1.03	0.541	0.202
	รวม	3.81	1.18	3.80	1.20	0.622	0.074

จากตาราง 10 การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างอิงใน จักรกฤษณ์ สำราญใจ, 2557, หน้า 49) ได้กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นครูและผู้บริหารในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ทั้งหมดจำนวน 198 คน แบ่งเป็น ครู 182 คน ผู้บริหารจำนวน 16 คนและทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 1 ฉบับ แบบสอบถาม (Questionnaire) ระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารความเสี่ยง ตามประเภทความเสี่ยง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 10 ข้อ
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินการ 9 ข้อ
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน 10 ข้อ
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ 10 ข้อ

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการหาค่า IOC พบว่าแบบสอบถามทุกข้อนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.67–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.984

การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test Independent test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้สูตรของเชฟเฟ้ (Scheffit's Method)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสังกัดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ระดับการบริหารความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ความเสี่ยงด้านการเงินอยู่ในระดับมาก และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

2.1 ผลเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จากการศึกษารายการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ

1.1 ด้านกลยุทธ์ ข้อที่มีการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษานั้นมีการกำหนดนโยบายสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการประชุมกำกับติดตามในการทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล สอาดโหม (2550) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์และการนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสม อันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีที่มาจากปัจจัยความเสี่ยงภายนอกและปัจจัยความเสี่ยงจากภายใน องค์การด้านการดำเนินงานมีการดำเนินการความเสี่ยงน้อย เนื่องจากมีบุคลากรไม่เพียงพอ สอนไม่ตรงสาขาวิชาที่จบมา แต่ละคนรับภาระนอกเหนือการสอนมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ช่วยตระกูล (2552) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวว่า ความเสี่ยงในการแบ่งแยกบุคลากร การมอบหมายหน้าที่ ๆ เท่าเทียมกัน

1.2 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน พบว่าสถานศึกษาวางแผนออกแบบงานธุรการ โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยลดภาระงาน โดยสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้โดยลดการใช้กระดาษในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับของ วรกานต์ คนอยู่ (2558) ที่ทำการวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความปลอดภัย พนักงาน บุคลากร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ภัยธรรมชาติการดำเนินกิจการ ขณะเดียวกัน กรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง กล่าวถึงความเสี่ยงด้านการดำเนินงานว่า เป็นการไม่สามารถปฏิบัติงานได้ทันตามเวลาที่กำหนดภายใต้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไว้แล้ว ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งเวลา คน เงินและวัสดุความเสี่ยงประเภทนี้คล้ายกับความเสี่ยงด้านระบบการจัดการแต่มีจุดเน้นมากกว่า เช่น จะร่วมมือกันแก้ปัญหาในขั้นตอนสุดท้ายของกำหนดการปฏิบัติงาน

เมื่อสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เกิดขึ้น คือ เวลาและทรัพยากรลดน้อยลง ซึ่งความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ซึ่งพบว่าทุกขั้นตอน ครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากรในการปฏิบัติงาน ว่ามีระบบควบคุมตรวจสอบดีเพียงใด

1.3 ด้านการเงิน สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยง เพื่อลดความสูญเสียต่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ มีความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษานั้นได้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดทำแผนการดำเนินการ ตลอดจนมีการประชุมวางแผนที่รัดกุมและคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย เวียงลอ (2552) ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยง พบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน พบว่า การใช้เงินที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของภารกิจเกิดจากกิจกรรมเร่งด่วนของการสั่งการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือกิจกรรมใหม่ของชุมชนที่โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และงานจัดเลี้ยงต่าง ๆ ที่เกิดจากวัฒนธรรมองค์กร โรงเรียนต้องหางบประมาณสนับสนุนจากองค์กรอื่นมากขึ้น

1.4 ด้านปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อที่มีการบริหารความเสี่ยงมากที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารได้วางกฎระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยมีการศึกษากฎระเบียบและข้อบังคับสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ คงจูน (2553) ที่วิจัยเรื่องของการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ระดับมาก เพราะผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อข้าราชการครูในสถานศึกษา ถ้าผู้อำนวยการสถานศึกษา เกิดความผิดพลาดในด้านนี้เมื่อใดจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง และสอดคล้องกับความเห็นของ ธนรัตน์ แต่วัฒนา (2550) กล่าวว่า เป็นความเสี่ยงด้านนโยบายการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหรือวางกฎไม่ชัดเจน เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน จึงควรให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงในด้าน การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบระดับมากควบคู่ไปกับการบริหารความเสี่ยงด้านอื่น ๆ

2. การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผลเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามนโยบาย กลยุทธ์ แผนงานและบริหารงบประมาณตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แม้ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน การบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ประคอง วีระศักดิ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสมุทรปราการ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่มีขนาดที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานตามนโยบาย กลยุทธ์ ตามแผนงาน และดำเนินงานด้านวิชาการ บริหารงบประมาณ จัดทำเอกสารหลักฐานเป็นปัจจุบัน โดยปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ในการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ทำให้ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชวัญแก้ว จันทรัตน์ (2562) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารควรรวบรวมข้อมูลผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดทำแผนกลยุทธ์ในอนาคต และผู้บริหารปฏิบัติตาม ควบคุมและกำกับให้มีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดให้อีกทั้งได้มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารควร กำกับตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของครูเวรในการดูแลอาคารสถานที่และทรัพย์สิน กำหนดให้ครูจัดทำโครงการสอน และแผนการจัดการเรียนการสอนรู้ล่วงหน้าในรายวิชาที่สอนทุกภาคเรียนอีกทั้งผู้บริหารมีการประสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนและมีการนิเทศการทำงาน ของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและนำผลการนิเทศไปพัฒนาปรับปรุงการทำงานของครูและบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยในเชิงลึกกว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขยายโอกาส
2. ควรศึกษาในเชิงลึกว่าตัวแปรใดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนระดับประถมศึกษาขยายโอกาส

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช. (2553). **สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.
- กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2554). **การจัดการความเสี่ยงและตราสารอนุพันธ์เบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เพียร์สันเอดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- กึ่งกาญจน์ คงจูน. (2553). **การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3**. สารนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ขวัญแก้ว จันทรัตน์. (2562). **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- จักรกฤษณ์ ส้าราญใจ. (2551). **การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย**. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2565, จาก http://www.jakkrit.lpru.ac.th/pdf/27_11_44/9.pdf
- จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลาพร ศรีจันทเพชร. (2550). **การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน**. กรุงเทพฯ: ที พีเอ็น เพรส.
- ณัชชิตา ปัทมทัตตานนท์. (2553). **การจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ธนรัตน์ แต้ววัฒนา. (2550). **คู่มือการบริหารความเสี่ยง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธร สุนทรายุทธ. (2550). **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- นฤมล สะอาดโณม. (2550). **การบริหารความเสี่ยงองค์กร**. กรุงเทพฯ: สุานการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น (ปรับปรุงใหม่)** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประกอบ กุลเกลี้ยง. (2550). **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันใน**

- สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
 ประคอง วีระศักดิ์. (2558). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัด
 สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
 เพ็ญฟ้า เทียนประภาสิทธิ์. (2555). รายงานการเข้าร่วมอบรม เรื่องการควบคุมภายในและ
 การตรวจสอบภายใน. ขอนแก่น: สำนักงานตรวจสอบภายใน.
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2551). คู่มือการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 เชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏเชียงใหม่.
 วรกานต์ คนอยู่. (2558). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่
 สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง. *Veridian E-Journal, Silpakorn
 University (Humanities, Social Sciences and arts ฉบับภาษาไทย สาขา
 มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(1), 1320-1330.
 วินัย เวียงลอ. (2552). การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ
 อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
 เชียงใหม่.
 วิวัฒน์ ตูจ่างนงค์. (2560). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา.
 วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
 สงวน ช่างฉัตร. (2559). การบริหารความเสี่ยงของโครงการ. พิษณุโลก: โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
 สนั่น เกชาลี. (2553). กลยุทธ์การบริหารสมรรถนะความสามารถในการทำงานรายบุคคล.
 สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2565, จาก
[http://www.thailandindustry.com/home/FeatureStory_
 preview.php?id=8551§ion=9&rcount=Y](http://www.thailandindustry.com/home/FeatureStory_preview.php?id=8551§ion=9&rcount=Y).
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ. (2552). คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนา
 คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 สำหรับส่วนราชการ
 ระดับกรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ.
 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางในการประกันคุณภาพใน
 สถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนบริหารความเสี่ยงของสำนักงาน**

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO). (1994).

กรอบการควบคุมภายในแบบบูรณาการ (International Control–Integrated

Framework) กรอบการควบคุมภายในและภาคผนวก. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.ดรุณี อภัยกาวิ

ตำแหน่ง

อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษา

สถานที่ทำงาน

มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา
จังหวัดพะเยา

2. นายชาญณรงค์ จันทร์ป้อม

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงเรียน

สถานที่ทำงาน

โรงเรียนบ้านปงท่าข้าม(ปงประชานุกูล) ตำบลบ้านปง
อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

3. นายปรีวัฒน์ มีเดช

ตำแหน่ง

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ

สถานที่ทำงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง: การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยประกอบการทำสารนิพนธ์ ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา มีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นายอดิศักดิ์ เจริญจิต

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- 21-30 ปี 31-40 ปี
 41-50 ปี 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาเอก อื่น ๆ (ระบุ)

4. ตำแหน่ง

- ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน
 ครูผู้ช่วย ครูชำนาญการ
 ครูชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ

5. ประสบการณ์การทำงาน (ถ้าเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

- 1-10 ปี 11-20 ปี
 21 ปี ขึ้นไป

6. ขนาดของสถานศึกษา

- ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1-120 คน)
 ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121-600 คน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารความเสี่ยง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องแสดงระดับการปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงโดยมีการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง การบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การบริหารความเสี่ยง	ระดับปฏิบัติการ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: SR)							
1	สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา						
2	สถานศึกษามีการจัดทำรายละเอียดแผนงานโครงการกิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกสถานศึกษา						
3	สถานศึกษามีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี						
4	สถานศึกษาได้มีการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการระบุความต้องการบริการและผลผลิต โดยแสดงให้เห็นถึงเป้าประสงค์ที่ชัดเจนของสถานศึกษา						
5	สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินงานในสถานศึกษาเพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานตามกลยุทธ์						
6	สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา						
7	บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน						

ข้อ ที่	การบริหารความเสี่ยง	ระดับปฏิบัติการ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
8	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติตามปฏิทินงานที่กำหนด						
9	สถานศึกษามีการรายงานผลการติดตามการประเมินผลกลยุทธ์ให้บุคลากรผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาทราบเป็นระยะ						
10	ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหาร นโยบายวิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์						
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Financial Risk: FR)							
1	สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ						
2	สถานศึกษาวางแผนออกแบบงานธุรการ โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยลดภาระงาน						
3	สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการพัฒนาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน						
4	ผู้อำนวยการสถานศึกษาของท่านอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
5	สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน						
6	ครูและบุคลากรจัดทำแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น						
7	สถานศึกษามีการแนะแนวและจัดระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเฉพาะเขตพื้นที่ใกล้เคียงสถานศึกษา						
8	ครูและบุคลากรจัดทำกรวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดเรียนการสอน						

ข้อ ที่	การบริหารความเสี่ยง	ระดับปฏิบัติการ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
9	สถานศึกษาของท่านมีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน						
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Operational Risk: OR)							
1	สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำและเสนอของบประมาณที่มีรายละเอียด ของแผนงาน/โครงการและกิจกรรมหลักอย่างชัดเจน						
2	สถานศึกษาจัดทำกรอบแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับ การจัดสรร สอดคล้องกับนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งงบประมาณ						
3	สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการติดตาม และรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อลด ความสูญเสียในแต่ละขั้นตอน						
4	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณตามลำดับ ความสำคัญและความต้องการของโรงเรียน						
5	สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ ประเมินความเสี่ยง เพื่อลดความสูญเสียต่อ เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์						
6	สถานศึกษามีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกัน ความผิดพลาดความเสียหายการรั่วไหลสิ้นเปลือง หรือ การทุจริตในหน่วยตรวจรับและการนำผล การประเมินไปปรับปรุงแก้ไขด้านการบริหาร งบประมาณ						
7	สถานศึกษามีการจัดระบบการเงินให้เป็นไปตาม ระเบียบ ขั้นตอน ของการบริหารการเงินตามแนว ปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด						

ข้อ ที่	การบริหารความเสี่ยง	ระดับปฏิบัติการ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
8	สถานศึกษารายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารการเงินการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงที่ เกิดจากการใช้งบประมาณ						
9	สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์การเบิกจ่ายพัสดุ และสินทรัพย์และจำนวนการใช้พัสดุที่เพียงพอต่อ ความต้องการของโรงเรียนตามระเบียบว่าด้วยการ บริหารงานพัสดุและสินทรัพย์						
10	สถานศึกษามีการวางแผนการบริหารพัสดุและแต่งตั้ง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างเหมาะสม						
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: CR)							
1	สถานศึกษากำหนดระเบียบ ข้อตกลง และแนวปฏิบัติ ต้นของบุคลากรไว้เป็นหลักฐานชัดเจนสอดคล้องกับ ระเบียบทางราชการและหน่วยงาน ต้นสังกัด						
2	สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรตระหนัก และเห็นคุณค่าของการมีวินัย						
3	สถานศึกษาตรงสร้างการควบคุมภายในโดยพิจารณา ความสัมพันธ์ของทรัพยากรต่าง ๆ จากกระบวนการทำงานและกระบวนการบริหารงาน ในองค์กร						
4	สถานศึกษามีการจัดประชุมบุคลากรและทำ ความเข้าใจร่วมกันในข้อกำหนดระเบียบ คำสั่ง ในการปฏิบัติงาน						
5	สถานศึกษามีการสร้างทำความเข้าใจให้ตรงกันใน กฎระเบียบ คำสั่ง ของสถานศึกษาที่ไม่ขัดต่อ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ กฎกระทรวงหรือกฎหมายอื่น ๆ						
6	สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานที่เป็นจริง ต่อหน่วยงานรับตรวจ						
7	สถานศึกษายอมรับการปฏิบัติตามมาตรการเร่งด่วน/ การเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอเชิงนโยบายทาง การศึกษา						

ข้อ ที่	การบริหารความเสี่ยง	ระดับปฏิบัติการ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
8	สถานศึกษาของท่านจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในย้อนหลังทุก ๆ ปี						
9	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในด้านการรักษาวินัยเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตน						
10	สถานศึกษาของท่านมีการดูแล และติดตามกรณีที่มีบุคลากรของสถานศึกษาละเมิด หรือกระทำผิดระเบียบ						

ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			IOC	การแปลผล
		1	2	3		
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: SR)						
ความเสี่ยงเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาพร้อมทั้งมีการจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา และความเสี่ยงในการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจ แผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการระบุนความต้องการบริการ และผลผลิต เพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าประสงค์ที่ชัดเจนของสถานศึกษาในการจัดทำปฏิทินงานเพื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานตามกลยุทธ์ จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา						
1	ผู้บริหารมีการจัดอบรมให้ครูผู้สอนในการพัฒนารูปแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ผู้บริหารได้มีการสนับสนุนการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มประสิทธิภาพ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
3	ผู้บริหารมีการสนับสนุนการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งภายในและภายนอกเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับครูเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ผู้บริหารมีการอำนวยความสะดวกในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในห้องเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	ผู้บริหารมีการกำหนดให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ผู้บริหารมุ่งเน้นให้ครูทุกคนวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	ผู้บริหารพัฒนาให้ครูมีความรู้ในการสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

8	ผู้บริหารมีการกำหนดให้ครูจัดทำผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	ผู้บริหารมีการวางแผนการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยโดยเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	ผู้บริหารพัฒนาครูให้เป็นครูต้นแบบแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	ผู้บริหารนิเทศกำกับติดตามครูในด้านการจัดการเรียนการสอนใช้ชั้นเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	ผู้บริหารมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	ผู้บริหารพัฒนาครูให้มีความชำนาญในการเลือกปรับประยุกต์เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับสถานการณ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	ผู้บริหารจัดให้ครูมีการรายงานผลการใช้นวัตกรรมทางการเรียนการสอนมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
16	ผู้บริหารพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาและการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	ผู้บริหารพัฒนาครูให้เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตามแบบอย่าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18	ผู้บริหารให้ครูในสถานศึกษาจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Financial Risk: FR)						
<p>ความเสี่ยงด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ และสถานศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมการอบรม และความเสี่ยงในการอนุมัติแผนงานด้านวิชาการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเสี่ยงในการแนะแนวและจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง มีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน และความเสี่ยงในการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของบุคลากร และครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง</p>						
1	สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษาวางแผนออกแบบงานธุรการ โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยลดภาระงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการพัฒนาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ผู้อำนวยการสถานศึกษาของท่านอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบขอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ครูและบุคลากรการจัดทำแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
7	สถานศึกษามีการแนะแนวและจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	ครูและบุคลากรจัดทำกรวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	สถานศึกษาของท่านมีการประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Operational Risk: OR)						
<p>ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัว เป็นไปตามแผนการดำเนินงานความเสี่ยงด้านจัดทำบัญชีการเงินให้เป็นปัจจุบันและรายงานการเงิน ทุกเดือน และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ และ ในการเบิกจ่ายต้องมีหลักฐานการการเบิกจ่าย การใช้ จ่ายเงินยืม การจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์ มีการทำทะเบียน จดทะเบียน อย่างถูกต้อง ความเสี่ยง ในการบริหารงานด้านพัสดุและสินทรัพย์ เช่น การลงทะเบียน การซ่อมแซม การจำหน่าย ในการ อนุมัติและเบิกจ่ายเงินต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สถานศึกษามีการ พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงินตลอดเวลา และลดเวลาในการ ทำงาน การจัดทำรายละเอียดทางการเงิน แผนงาน โครงการ สอดคล้องกับกิจกรรมหลักของ สถานศึกษา เสนอแผนงบประมาณขอความช่วยเหลือเห็นชอบต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน เพื่อใช้เป็นดำขอต้งงบประมาณต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษามี การจัดทำแผนงบประมาณในแต่ละแผนงานโครงการต่าง ๆ อย่างครอบคลุม โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มี ความเชี่ยวชาญด้านการเงิน งบประมาณ รวมทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความรู้และ ประสบการณ์เพียงพอในการบริหารงบประมาณเพื่อป้องกันความเสี่ยง</p>						
1	สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำและ เสนอของงบประมาณที่มีรายละเอียด ของแผนงาน/โครงการและกิจกรรมหลักอย่าง ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษาจัดทำกรอบแผนการใช้งบประมาณให้ สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับ การจัดสรร สอดคล้องกับนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการ จัดตั้งงบประมาณ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการติดตาม และรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อลด ความ สูญเสียในแต่ละขั้นตอน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
4	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ตามลำดับความสำคัญและความต้องการ ของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการประเมินความเสี่ยง เพื่อลดความสูญเสียต่อ เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

6	สถานศึกษามีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันความผิดพลาดความเสียหายการรั่วไหลสิ้นเปลืองหรือ การทุจริตในหน่วยตรวจรับและการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขด้านการบริหารงบประมาณ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	สถานศึกษามีการจัดระบบการเงินให้เป็นไปตามระเบียบ ขั้นตอน ของการบริหารการเงินตามแนวปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	สถานศึกษารายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินการวิเคราะห์ปัญหา ความรุนแรงที่เกิดจากการใช้งบประมาณ	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
9	สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์การเบิกจ่ายพัสดุและสินทรัพย์และจำนวนการใช้พัสดุที่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	สถานศึกษามีการวางแผนการบริหารพัสดุและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: CR)						
<p>ความเสี่ยงประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจวิธีการและกฎ ระเบียบในการตรวจสอบภายใน และมีการจัดทำหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมและการอบรมเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ในด้านการรักษาวินัยเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน และประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง และรับรู้การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ/มาตรการ/การดูแล และติดตาม กรณีมีบุคลากรของสถานศึกษาละเมิด หรือกระทำผิดระเบียบวินัย ส่งเสริมครูและบุคลากรขอรับและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และมีแนวทางในการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการผิดวินัยกฎระเบียบราชการ/ข้อกำหนด รวมทั้งนิเทศ ติดตามการดำเนินงานทางวินัยอย่างเป็นระบบภายในสถานศึกษา</p>						
1	สถานศึกษากำหนดระเบียบ ข้อตกลง และแนวปฏิบัติตนของบุคลากรไว้เป็นหลักฐานชัดเจน สอดคล้องกับระเบียบทางราชการและหน่วยงานต้นสังกัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

2	สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรตระหนักและเห็นคุณค่าของการมีวินัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษาตรงสร้างการควบคุมภายในโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของทรัพยากรต่าง ๆ จากกระบวนการทำงานและกระบวนการบริหารงานในองค์กร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการจัดประชุมบุคลากรและทำความเข้าใจร่วมกันในข้อกฎหมายระเบียบ คำสั่ง ในการปฏิบัติงาน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจให้ตรงกันในกฎระเบียบ คำสั่ง ของสถานศึกษาที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบกฎกระทรวงหรือกฎหมายอื่น ๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานที่เป็นจริงต่อหน่วยงานรับตรวจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	สถานศึกษาขอรับการปฏิบัติตามมาตรฐานเร่งด่วน/การเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	สถานศึกษาของท่านจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมภายในให้เป็นปัจจุบัน	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
9	สถานศึกษาของท่านส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในด้านการรักษา วินัยเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	สถานศึกษาของท่านมีการดูแล และติดตามกรณีที่มีบุคลากรของสถานศึกษาละเมิด หรือกระทำผิดระเบียบ	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

จากตารางวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบสอบถามการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่าทุกด้านมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 แสดงว่า คำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ผลการหาเพื่อหาอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามดังกล่าวไปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ผลการหาคุณภาพความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.984 และค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทุกข้อมีค่าตั้งแต่ 0.236 – 0.960 นั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริงทุกข้อ

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.984	.983	39

Item–Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item–Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	156.3667	1104.309	.332	.	.985
a2	156.4333	1107.151	.236	.	.985
a3	156.5667	1066.806	.763	.	.984
a4	156.6000	1072.869	.679	.	.984
a5	156.6333	1074.102	.719	.	.984
a6	156.5000	1075.638	.721	.	.984
a7	156.7333	1078.133	.717	.	.984
a8	156.7667	1051.426	.943	.	.984
a9	156.4667	1056.189	.878	.	.984
a10	156.6333	1060.723	.844	.	.984
b1	156.6333	1065.413	.689	.	.984
b2	156.6333	1053.620	.847	.	.984
b3	156.6333	1053.620	.847	.	.984
b4	156.6000	1055.903	.855	.	.984
b5	156.7667	1087.564	.415	.	.985
b6	156.7333	1058.547	.764	.	.984
b7	156.7000	1062.355	.744	.	.984
b8	156.5667	1103.495	.248	.	.985
b9	156.5333	1063.844	.802	.	.984
c1	156.5667	1060.254	.810	.	.984
c2	156.5667	1061.564	.792	.	.984
c3	156.5667	1061.633	.791	.	.984
c4	156.6333	1049.275	.957	.	.984
c5	156.5333	1059.844	.810	.	.984
c6	156.1333	1111.016	.266	.	.985
c7	156.8333	1046.420	.960	.	.984
c8	156.8333	1046.420	.960	.	.984
c9	156.8333	1046.420	.960	.	.984

c10	156.8667	1045.913	.956	.	.984
d1	156.9000	1050.300	.910	.	.984
d2	156.9000	1050.300	.910	.	.984
d3	156.9667	1053.757	.868	.	.984
d4	157.0000	1053.931	.859	.	.984
d5	156.9667	1053.068	.878	.	.984
d6	156.6667	1062.920	.849	.	.984
d7	156.9333	1046.340	.930	.	.984
d8	156.7000	1054.079	.796	.	.984
d9	156.6667	1064.920	.722	.	.984
d10	156.8333	1046.420	.960	.	.984

Group Statistics

	size	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
g1	เล็ก	97	4.3918	.74382	.07552
	กลาง	101	4.3762	.74634	.07426
g2	เล็ก	97	4.0928	1.20833	.12269
	กลาง	101	4.0990	1.22886	.12228
g3	เล็ก	97	4.0722	1.16590	.11838
	กลาง	101	4.1386	1.14917	.11435
g4	เล็ก	97	4.2371	.99763	.10129
	กลาง	101	4.2079	1.03264	.10275
g5	เล็ก	97	3.8144	1.17553	.11936
	กลาง	101	3.8020	1.20017	.11942

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Differen ce	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
g1	Equal variances assumed	.002	.960	.146	196	.884	.01551	.10593	-.19339	.22442
	Equal variances not assumed			.146	195.729	.884	.01551	.10592	-.19337	.22440
g2	Equal variances assumed	.074	.786	-.036	196	.971	-.00623	.17327	-.34795	.33550
	Equal variances not assumed			-.036	195.889	.971	-.00623	.17322	-.34783	.33538
g3	Equal variances assumed	.002	.969	-.404	196	.687	-.06645	.16454	-.39094	.25804
	Equal variances not assumed			-.404	195.408	.687	-.06645	.16459	-.39104	.25815
g4	Equal variances assumed	.375	.541	.202	196	.840	.02919	.14439	-.25556	.31394
	Equal variances not assumed			.202	195.993	.840	.02919	.14429	-.25536	.31374

g5	Equal variances assumed	.244	.622	.074	196	.941	.01245	.16891	-.32067	.34557
	Equal variances not assumed			.074	195.923	.941	.01245	.16884	-.32053	.34543

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	198	3.00	5.00	4.3838	.74325
a2	198	2.00	5.00	4.2323	.74382
a3	198	2.00	5.00	4.1768	.74634
a4	198	2.00	6.00	4.1717	.82233
a5	198	2.00	6.00	4.2778	.94445
a6	198	2.00	5.00	4.0808	.89756
a7	198	2.00	5.00	3.9394	.99763
a8	198	2.00	5.00	4.2525	.32664
a9	198	2.00	5.00	4.1212	.75353
a10	198	2.00	5.00	4.0960	.68417
b1	198	2.00	5.00	4.0960	.99763
b2	198	2.00	44.00	4.4343	.43001
b3	198	2.00	5.00	4.1313	.67164
b4	198	1.00	5.00	3.9949	.50604
b5	198	1.00	5.00	4.0758	.47075
b6	198	2.00	5.00	4.1515	.81247
b7	198	2.00	5.00	4.1212	.75423
b8	198	2.00	5.00	4.2121	.51938
b9	198	2.00	5.00	4.1818	.21979
c1	198	2.00	5.00	4.1768	.34731
c2	198	2.00	5.00	4.1768	.37231
c3	198	2.00	5.00	4.1061	.46011

c4	198	2.00	5.00	4.2020	.48615
c5	198	2.00	5.00	4.6061	.62630
c6	198	2.00	5.00	3.9949	.92181
c7	198	2.00	5.00	3.8889	.95350
c8	198	2.00	5.00	3.8889	.95250
c9	198	2.00	5.00	3.8535	.20648
c10	198	2.00	5.00	3.8131	.82811
d1	198	2.00	5.00	3.8081	.85216
d2	198	2.00	5.00	3.7374	.74145
d3	198	2.00	5.00	3.7626	.91806
d4	198	2.00	5.00	3.7222	.712011
d5	198	2.00	5.00	4.0101	.75376
d6	198	2.00	5.00	3.8434	.20099
d7	198	2.00	5.00	3.9798	.27832
d8	198	2.00	5.00	4.0505	.18256
d9	198	2.00	5.00	3.9141	.95447
d10	198	2.00	5.00	4.0101	.75476
g1	1980	2.00	6.00	4.1732	.35489
g2	1782	1.00	5.00	4.1178	.41066
g3	1980	1.00	5.00	4.0576	.83153
g4	1980	2.00	5.00	4.0167	.71366
g5	7722	1.00	6.00	4.0475	.43757
Valid N (listwise)	198				

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
g1	Between Groups	.219	2	.109	.196	.822
	Within Groups	108.609	195	.557		
	Total	108.828	197			
g2	Between Groups	3.846	2	1.923	1.305	.274
	Within Groups	287.331	195	1.473		
	Total	291.177	197			
g3	Between Groups	5.770	2	2.885	2.189	.115
	Within Groups	257.003	195	1.318		
	Total	262.773	197			
g4	Between Groups	3.199	2	1.600	1.567	.211
	Within Groups	199.023	195	1.021		
	Total	202.222	197			
g5	Between Groups	1.219	2	.609	.431	.650
	Within Groups	275.488	195	1.413		
	Total	276.707	197			

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	อดิศักดิ์ เจริญจิต
วัน เดือน ปี เกิด	7 สิงหาคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2560 ค.บ. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, จังหวัด เชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	144/1 หมู่ 3 ตำบลร่องกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
ผลงานตีพิมพ์	อดิศักดิ์ เจริญจิต. (ผู้บรรยาย). (30 เมษายน 2566) การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 9 (หน้า 1414-1425). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

